

Värmlands Anor

1999:1

Nr 1 1999

Medlemstidning för Värmlands Släktforskarförening
ISSN 1400-1047

Pris 40:-

Årgång 16

Personalen vid Edsvalla mejeri någon gång i början av detta sekel.

Stående nr 2 från vänster är mejeristen Johan David Sander född 1886 i Vansö, Sörmland. Övriga personer är okända. Kanske någon läsare kan identifiera dem?

VärmlandsAnor

VärmlandsAnor utges som medlemstidning för Värmlands Släktforskarförening. Bidrag till tidningen, synpunkter på inriktningen och tips om händelser för bevakning mottas tack- samt av Redaktören. Citat ur VärmlandsAnor får göras, om källa anges.

Redaktionen förbehåller sig rätt att redigera och sätta rubriker i insända bidrag.

Upplaga 1100 ex, 4 ggr/år

Ansvarig utgivare och redaktör Lars-Gunnar Sander Norra Berghaget, 667 32 Forshaga. Telefon 054-872754

Layout Anette Carlsson, Tulegatan 4B, 70354 Örebro, 019-18 69 54

Tryck Tryckeri AB Knappen, Karlstad

Manusstopp för 1999:2 är 4 maj 1999

Värmlands
Släktforskarförening

Föreningen bildades 1983 och har till ändamål att stödja och stimulera intresset för släkt- och hembygdsforskning i Värmland och för- ena dem som delar detta intresse. Föreningen är ansluten till Sveriges Släktforskarförbund.

Organisationsnummer 873201-6897

Föreningens adress: c/o Sander, Norra Berghaget, 66732 Forshaga

E-post: genealogi.wermland@swipnet.se

Medlemsavgiften är 120 kr för ordinarie medlem och 30 kr för familjemedlem (1999) till svenskt postgiro **46 96 60-5**. Medlemmar i Norge betalar 110 norska kronor + porto 40 respektive 30 kronor till norskt postgiro **0806 1944339**.

Arkiv: Arkivcentrum Värmland, Box 331, 65208 Karlstad. Telefon 054-159272.

Besöksadress: Arkivcentrum Värmland, Hööksgatan 2, Karlstad

Föreningen har även en **hemsida** på internet: www.home6.swipnet/~67701

Styrelsen

Ordförande Lars-Gunnar Sander, Norra Berghaget, 66732 Forshaga. Telefon 054-872754 Mobil tel 070 634 81 87

Vice ordförande Anette Carlsson, Tulegatan 4B, 703 54 Örebro. Telefon 019-186954.

Sekreterare Gunnar Jonsson, Älvhagsgatan 25, 66140 Säffle. Tel/fax 0533-10559 Mobil tel 070 583 24 96

Kassör Liv Hagberg, Garvaregatan 4, 652 20 Karlstad, Telefon 054-218232

Materialförvaltare Bo Cider, Skolgatan 12, 66060 Molkom. Tel 0553-10378

Ledamot Bernhard Granholm, Ljunggatan 39C, 66432 Grums. Telefon 0555-61153

Ledamot Tom Silja, Storgatan 49, 66730 Forshaga. Telefon 054-874612

Registrator Sonja Peterson, Ölmegetan 9 A, 65230 Karlstad. Tel 054-219411

Innehåll

Kallelse till Årsmöte	2
Arkivens dag blev succé	3
Dödsnotiser ur	
svensk-amerikanska tidningar ...	3
Verksamhetsberättelse 1998	4
Giftmorden i Silbodal	6
Rättelser och tillägg till "Finnar	
i Gräsmark och Lekvattnet"	12
C. V. Bromander	14
Värmlands Kyrkboksregister	16
En storgodsägare i Värmland	
och Dalsland	18
Hur hade "våra gamla" det?	18
Nycklar till brukssamhället	21
Boktips	22
Borgviks järn-utveckling 22	
Bland dalfolk och värmlänningar	
i Svensk-Amerika	22
Släktforsknarnas årsbok 1998.	23
Ur andra medlemsblad	25
Föreningens utgivning av	
böcker och register	26
Vårens program	27

Kallelse till Årsmöte
27 mars kl 13.00

Lördagen den 27 mars kl 13.00 kallas Du till årsmöte i Rolf Edberg-salen på Arkivcentrum Värmland i Karlstad.
Förhandlingar enligt förslag till dagordning.
Jan-Olof Larsson från Karlskoga föreläser om Europas kungahus
Tag gärna med gäster.

Förslag till dagordning för Årsmötet

1. Mötet öppnas
2. Fråga om mötet anses stadgaenligt utlyst
3. Godkännande av dagordningen
4. Val av mötesordförande
5. Val av sekreterare
6. Val av justerare
7. Verksamhetsberättelse och räkenskaper
8. Revisionsberättelse
9. Fråga om styrelsens ansvarsfrihet
10. Medlemsavgift för år 2000 (styrelsen föreslår oförändrade avgifter)
11. Budget för 1999
12. Val av ordförande för 1999
13. Val av ordinarie ledamöter för 1999-2001 (i tur att avgå är Bo Cider, Gunnar Jonsson och Tom Silja)
14. Val av suppleanter för 1999-2001 (i tur att avgå är Arne Berg och KG Lindgren)
15. Val av revisorer och revisors-suppleant för 1999
16. Val av redaktör för 1999
17. Val av valberedning för 1999
18. Övriga frågor
19. Mötet avslutas

Arkivens dag blev succé

Arkivens dag den 7 november var en landsomfattande satsning för att väcka intresse för de skatter som finns i arkiven. I tio av länets kommuner inbjöds allmänheten till visningar vid arkiv, bibliotek och museer. I Kristinehamn passade man exempelvis på att inviga kommunarkivets nya lokaler i Marieberg. Där kunde stadsborna bl a se stadsprivilegiebrevet från 1642. I Torsby kommun hade man aktiviteter igång på inte mindre än sex ställen.

I Karlstad hade kommunarkivet en utställning på stadsbiblioteket, där det även bjöds på föreläsningar. Men den stora händelsen var nog i alla fall visningen av Arkivcentrum Värmland som utsattes för en veritabel massinformation. Enligt uppgift var det 850 personer som skrev in sig i gästboken. Men det var säkert inte alla som gav sig själva tid till detta i iver att få komma in och ta del av allt intres-

sant som man bjöd på. Det var säkert inte bara de 5000 hyllmetrarna arkiv som drog. Nyfikenheten var nog stor på det nyrenoverade huset med en av de vackraste forskarsalarna i landet.

I forskarsalen var vi några stycken från Värmlands Släktforskarförening som hjälpte besökarna att pröva på släktforskning. Och ännu en gång fick vi bevis för hur stort intresset är för släktforskning i vida kretsar. Kön framför skåpet med mikrokorten var ibland ganska lång. Som vanligt var entusiasmen stor när folk upptäckte hur pass enkelt det är att få fram uppgifter om t ex farfar och farfars far, saker som man kanske undrat över i årtal.

Besökarna fick också tillfälle att bekanta sig med databaserna som finns på Arkivcentrum t ex NAD-skivan och EMI-bas. En liten utställning i forskarsalen visade den berömda ministerialboken från

Blomskog med den skumögde prostens praktiskt taget oläsliga skrift som mer liknar en bild en trasselsudd. Där fanns också husförhörslängden från Brunskog i vilken prästens barn ritat gubbar i ett oöverskådligt ögonblick.

Vissa medeltidshandlingar visas normalt inte för allmänheten och kan ej heller beställas fram till forskarsalen. Men denna dag kunde besökarna bl a kliva in i Värmlands medeltid och bl a betrakta Magnus Erikssons landslag från år 1400, notskrifter från 1400-talet och stiftets äldsta kyrkbok från Visnum år 1509.

Här skulle jag också ha sagt något om de intressanta föredragen som hölls på Arkivens dag. Vi som var med från föreningen fick emellertid så mycket att göra i forskarsalen att ingen hade möjlighet att gå ifrån för att höra något föredrag. Och det var ju på sitt sätt mycket glädjande.

Lars-Gunnar Sander

Dödsnotiser ur svensk-amerikanska tidningar

Vid Svenska Emigrantinstitutet pågår uppbyggnad av en databas omfattande dödsnotiser ur svensk-amerikanska tidningar.

Den första tidningen som bearbetats är Svenska Amerikanaren-Tribunen ur vilken cirka 41 000 notiser registrerats över avlidna svenskfödda personer i Nordamerika. Cirka 4 000 av dessa har värmlandsanknytning. Registren täcker tidsperioden 1866-1939. Tidningen har filmats och finns tillgänglig som rullfilm vid Svenska Emigrantinstitutet i Växjö och vid Riksarkivet.

Notiserna har olika utformning. Vissa anger bara namn, plats, bördig från och ålder under det andra har utformats som omfattande nekrologer. De senare ger ofta en fyllig bild av den avlidnes verksamhet i Nordamerika och ger släktforskaren värdefull information.

I databasen finns för varje person hänvisning till tidningens utgivningsdag. Anteckning har gjorts om nekrolog finns.

Under 1999 beräknas basen utökas

med registreringar ur andra tidningar. Databasen finns vid Svenska Emigrantregistret i Växjö samt hos undertecknad.

Bertil Grundström, Tranås

Värmlands Släktforsarkatalog 1999

Arbetet med den nya katalogen fortskrider. Du har väl sänt in anmälningsblanketten som fanns med i förra numret av VärmlandsAnor? Om inte, så kommer Dina uppgifter att överföras oförändrade till den nya katalogen. Om Du av någon outgrundlig anledning inte skulle vilja stå med i den nya katalogen, så måste Du anmäla detta till Gunnar Jonsson, tel 0533-10559.

En av vår förenings viktigaste uppgifter är att skapa kontakter mellan släktforskare och därigenom undvika dubbelarbete. För detta är Släktforsarkatalogen det bästa verktyget.

Hjälp valberedningen

Den 27 mars är det åter dags för årsmöte. Du som är medlem har nu chansen att påverka valet av styrelsemedlemmar mfl. Lämna Ditt förslag till valberedningen på vilka du skulle vilja ha med bland föreningens funktionärer. Du kanske är intresserad själv av att bli styrelsemedlem eller redaktör. I så fall anmäl Ditt intresse till valberedningen:

Ingrid Johansson
Värmskog, Sätra
671 95 Klässbol
tel 0570-46 10 70

Stig Jonasson
Drevstagatan 49 A
681 01 Kristinehamn
tel 0550-171 09

Kenneth Larsson
Slobyn, Lyckan
671 96 Mangskog
tel 0570-914 05

Verksamhetsberättelse 1998

Verksamhetsåret

Föreningens fjortonde verksamhetsår omfattar tiden 1998-01-01 till 1998-12-31.

Medlemmar

Antal medlemmar 97-12-31	885
Nya medlemmar 1998	71
Utträden, avlidna, ej betald avgift	68
Antal medlemmar 98-12-31	888
(varav 26 familjemedlemmar)	

Medlemsavgiften

För 1998 var medlemsavgiften 100 kr för ordinarie medlem och 30 kr för familjemedlem.

Hedersledamot

Anders Höglund, Kristinehamn

Styrelse

Ordförande, Lars-Gunnar Sander, Fors-haga

Vice ordförande, Anette Carlsson, Örebro

Sekreterare, Gunnar Jonsson, Säffle

Kassör, Liv Hagberg, Karlstad

Materialförvaltare, Bo Cider, Molkom

Ledamot, Bernhard Granholm, Grums

Ledamot, Tom Silja, Forshaga

Suppleanter, Arne Berg, Säffle, Eva Fredriksson, Karlstad, Gerhard Kaukerat, Slottsbron, Karl Gustav Lindgren, Säffle

Övriga funktionärer

Revisorer Olle Skoog, Kristinehamn, Lennart Fallberg, Molkom

Revisorssuppleant, Roland Hedström, Molkom

Valberedning, Ingrid Johansson, Klässbol, Stig Jonasson, Kristinehamn (sammank), Kenneth Larsson, Mangskog

Redaktör, Lars-Gunnar Sander, Fors-haga

Registrator, Sonja Peterson, Karlstad

Styrelsens arbete

Styrelsen har hållit sju protokollförda sammanträden. Vid fyra tillfällen har styrelsemötet kombinerats med planeringsmöte inför Släktforscardagarna 1999. Dessutom har ett särskilt planeringsmöte hållits med projektansvariga för Släktforscardagarna 1999.

Den 3 febr avled hastigt föreningens dåvarande kassör Harald Persson. Han nedlade under sin tid i styrelsen ett stort arbete och tog många initiativ till nya aktiviteter. Under det gångna året har styrelsens arbete påverkats av hans bortgång och försöken att i möjligaste mån fylla det tomrum han lämnat efter sig.

Gunnar Jonsson har deltagit i Släktforskarförbundets datariksdag för släktforskning i Linköping den 24-25 april.

Lars-Gunnar Sander har deltagit i Släktforskarförbundets ordförande-konferens i Jönköping den 28 aug.

Anette Carlsson har deltagit i Släktforskarförbundets redaktörskonferens i Jönköping den 28 aug.

Gunnar Jonsson har deltagit i Släktforskarförbundets cirkelledarkonferens i Jönköping den 29 aug.

Anette Carlsson, Liv Hagberg och Gunnar Jonsson har som ombud representerat föreningen vid riksstämman i Jönköping den 29 aug. Dessutom deltog Lars-Gunnar Sander. Till den efterföljande stämmomiddagen hade föreningen engagerat Owe Clapson, Munkfors (Löpar-Nisse i Värmlänningarna) som bidrog till underhållningen genom att hälsa välkommen till nästa års släktforscardagar i Karlstad.

Vid släktforscardagarna i Jönköping 28-29 aug deltog föreningen i utställningen med ett bokbord där egna böcker och register försålles.

Lars-Gunnar Sander har representerat föreningen vid invigningen av Arkivcentrum Värmland den 14 okt.

Gunnar Jonsson har övervakat ett sysselsättningsprojekt med som mest 16 deltagare i regi av Säffle kommun och Arbetsförmedlingen där bl a registrering av kyrkböcker för Näs härads tio församlingar ingått.

Karl Gustav Lindgren har lett en ALU-grupp i Arvika som dataregistrerat födde, vigde och döde i Glava.

Anette Carlsson har fungerat som föreningens webmaster och administrerat hemsidan på Internet med koppling till Sveriges Släktforskarförbunds nättidning Rötter.

Tom Silja har med diverse intressenter aktualiserat frågan om minnestavlor

vid nedlagda bruk.

Styrelsen har till Sveriges Släktforskarförbund lämnat synpunkter på förslag till artikelregister till förenings-tidskrifter samt förslag till certifiering av register.

Planeringen inför riksstämman 99 har under året intensifierats.

Extern verksamhet

Vid Arkivens Dag på Arkivcentrum Värmland den 7 nov deltog föreningen med bokbord. Dessutom fick ett stort antal besökare prova på släktforskning varvid de assisterades av förenings-medlemmar.

Lars-Gunnar Sander har föreläst om soldatforskning på Medborgarskolans kurs i släktforskning.

Medlemsmöten

21 mars Årsmöte med sedvanliga årsmötesförhandlingar. Föredrag av Bengt Åkerblom från stadsbiblioteket i Karlstad om "Resenärer i Värmland".

18 april Deltagande i släktforscardag på Melleruds Museum.

16 maj Vårutflykt till kyrkor i Klarälvdalen tillsammans med Värmlands Lokalhistoriska Förening.

28 aug Bussresa till Släktforscardagarna i Jönköping

15 sept Anbytar- och släktforskarafon i Säffle Hembygdsgård

26 sept Höstträff med visning av Arkivcentrum Värmland

14 nov Släktforskarträff på Arkivcentrum Värmland samt föredrag om glasblåsare.

Nyutkomna publikationer under året

Föreningens medlemsblad *VärmlandsAnor* har utkommit med fyra nummer, totalt 112 sidor.

Bogen födde, vigde och döde 1850-1920 sammanställd av Carl-Johan Ivarsson, Säffle.

Stavnäs döde 1687-1920 sammanställd av Jan Thimberg

Nytt från VSF 1984-1991, årsvis inbunden

Råd och tips vid registrering av kyrkböcker av Gunnar Jonsson

Övrig medlemservice

En erfaren släktforskare från föreningen har varje måndagskväll biträtt forskare med rådgivning i forskarsalen under jan-april på Gamla Badhuset och sept-dec på Arkivcentrum Värmland i Karlstad.

Utbyte av medlemsblad har skett med 101 andra släktforskarföreningar. Dessa publikationer förvaras i pausrummet i anslutning till forskarsalen på Arkivcentrum Värmland där de kan läsas av medlemmarna.

Gunnar Jonsson och Jan Tengelin har verkat som faddrar för DIS (Föreningen för Datorhjälp i Släktforskningen) och därvid servat medlemmarna med uppdatering av nya programversioner.

Slutligen har ett mycket stort antal släktforskarfrågor per brev, fax, telefon och e-post besvarats av styrelsemedlem-

marna. Även från Norge och USA kommer förfrågningar.

Ekonomi

Resultat- och balansräkning bifogas verksamhetsberättelsen. Årets resultat blev ca 9 tkr sämre än budget. Till stor del beror detta på den satsning på Släktforskar dagarna 1999 som gjordes vid riksstämman i Jönköping. Styrelsen föreslår att årets underskott 8 188:89 jämte föregående års balanserade vinstmedel 49031:70 tillhopa 40 842:81, balanseras i ny räkning.

Slutord

Värmlands Släktforskarförening har fått Sveriges Släktforskarförbunds förtroende att arrangera 1999 års Släktforskar dagar i Karlstad. Vår verksamhet kommer un-

der detta år framför allt att koncentreras på planeringen av denna stora händelse. Styrelsen kan tacksamt notera att ett antal medlemmar anmält sitt intresse att ställa upp som funktionärer. Vi vill även tacka Värmlandsarkiv, Emigrantregistret och Folkrorelsearkivet för det samarbete och den entusiasm man visat inför Släktforskar dagarna som kommer att hållas på Arkivcentrum Värmland i Karlstad. Av stor betydelse för framtiden är också att föreningen nu får disponera ett eget rum på Arkivcentrum Värmland.

Karlstad i februari 1999

Lars-Gunnar Sander, Anette Carlsson, Gunnar Jonsson, Liv Hagberg, Bo Cider, Bernhard Granholm, Tom Silja.

Balansräkning

	1998	1997
Tillgångar		
Kassa	42,00	248,00
Postgiro	66 338,86	54 912,00
Bank	63 911,55	51 298,00
Fordringar	2 886,00	7 400,00
Varulager	6 017,00	19 624,00
Inventarier	5 661,00	1,00
Summa tillgångar	144 856,41	1 33 483,00
Skulder och Eget kapital		
Skulder	74 013,60	54 451,00
Reserv Riksst 99	30 000,00	30 000,00
Eget kapital		
Ingående eg kap	49 031,70	44 007,00
Årets resultat	-8 188,89	5 025,00
Sum Eget kapital	40 842,81	49 032,00
Summa Skulder och Eget kapital	144 856,41	133 483,00

Inga ställda panter eller ansvarsförbindelser finns.

Resultaträkning Budget

	1998	1997	1999
Intäkter			
Medlemsavgifter	89 210,00	89 660,00	90 000,00
Försäljning	36 459,00	42 938,50	37 000,00
Kommunbidrag	500,00	500,00	500,00
Landstingsbidrag	5 000,00	5 000,00	5 000,00
Summa intäkter	131 169,00	138 098,50	132 500,00
Kostnader			
Tidskriften	-54 822,00	- 45 083,50	- 56 000,00
Kostn, sålda varor	-30 366,80	- 34 032,00	- 31 000,00
Porto	-17 792,80	- 16 525,65	- 19 000,00
Telefon	-	- 381,50	- 400,00
Möten	-356,50	- 1 041,00	- 2 000,00
Resor	-6 522,00	- 5 037,90	- 3 000,00
Förbrukn mtrl	-4 459,00	- 3 507,60	- 3 000,00
Riksstämman 98	-13 430,00	- 7 523,00	
Riksstämman 99	- 2 700,00		- 30 000,00
Externa gåvor	-1 313,00	- 1 238,00	- 1 000,00
Diverse kostn	-2 345,50	- 3 394,90	- 3 000,00
Externa medl avg	-700,00	- 700,00	- 700,00
Riksförbundet	-6 195,00	- 5 740,00	- 6 200,00
Summa kostn	- 141 002,60	-124 205,25	- 155 300,00
Resultat			
före avskrivningar	- 9 833,60	13 893,25	- 22 800,00
Avskrivningar	- 2 830,00	- 2 514,00	- 2 900,00
Resultat efter avskrivningar	- 12 663,60	11 379,25	- 25 700,00
Finansiella intäkter	4 658,71	4 225,25	1 000,00
Finansiella kostn	-184,00	- 580,00	- 300,00
Resultat före reservationer	- 8 188,89	15 024,50	- 25 000,00
Reservavsättn/upplösn			
Riksstämman 99		- 10 000,00	30 000,00
Årets resultat	- 8 188,89	5 025,50	5 000,00

Giftmorden i Silbodal

Alla som kommit i kontakt med värm-ländsk historia har väl inte kunnat undgå att på ett eller annat sätt höra talas om den tragiska historien om kyrkoherden Lindbäck i Silbodal som gjorde sig skyldig till ett antal barmhärtighetsmord. Om detta kan man läsa i "Den Lindbäckska tragedien" av Sigfrid Åkerblom, Värmland Förr och Nu 1959 samt "Giftmorden i Silbodal" av Yngve Lyttkens. Gun Albinsson Karlsson i Karlstad har skrivit av några av Nordmarks häradsrätts protokoll i detta mål. Kanske någon av våra läsare har någon anfader med bland alla de personer som här finns omnämnda. Meningarna är långa och tillkrånglade men försök att hänga med ändå:

Protokoll hållet vid Skålleruds kyrka den 8 juni 1865

Till undertecknad Kronolänsman, hade en så lydande angivelse belifvit lemnad. Till Herr Kronolänsman i Nordahls Härad:

Den hemska död som i slutet af förlidet år inträffade på Silbodals Prestgård som förut började väcka ett allmänare uppseende då det blev allmänare bekant att vår därstädes aflidne Broder och Svåger förre Handlanden A Lysén, som blifvit afdagatagen Arsenikförgiftning ehuru före sin död, enligt hvad Kyrkoherden Lindbäck själf erkänt, hafva inlåtit sig med Lindbäck uti penningtransaktioner, samt till Lindbäck utgifvit revers på 10000 ehuru det var allmänt bekant att Lindbäck hade betydlig skuld till den avlidne och föranledde en allmän miss-tanke emot Herr kyrkoherden, att icke vara främmande för afledne Broder och Svågers förgiftning, samt föranledde till Polisförhör, som hade till följd mediolegale undersökningar af flera personers lik, som hade kort före sin död i symtomerna liknande förgiftning haft beröring med Kyrkoherde Lindbäck och hvilka befunnits hafva varit Arsenikförgiftade, det är här å orten samt vida omkring bekant för närmare trettio år sedan tillbaka, en förmögen man Inspektören Ågren på Kroken i Skålleruds socken utan föregående sjukdom hastigt aflidit, af Kyrkoherden då Sockenadjunkt Lindbäck och att denne

af Herr Ågrens död, framtedde handlingar som Juris gaf hela Ågrens förmögenhet i Lindbäcks händer och i tysthet och att då man och man emellan att Ågren icke hade gjutit naturlig död, sedan hitkomst till Orten en gammal Främling en assessor Lindström samt bosatte sig i Gunnarsnäs socken, men snart uppsöktes af Lindbäck till hvilken Lindström äfven flyttade och inom några månader hastigt afled sedan Lindbäck hade Dokumenterat sig såsom ägare till den aflidnes kvarlåtenskap och äfven om detta dödsfall gingo många tysta rykten i anledning af hvad vi nu haft angöra tar vi oss friheten ödmjukast an-hålla att Herr Kronolänsmannen ville med allra - - - vid Skålleruds kyrka hålla en polisundersökning om nu angifne dödsfall samt därunder föranteckna att dödboken för de år då Ågren och Lindström afledo tillhandahålles, tillkallar kringboende omkring hemmanen Kroken, äfvensom de personer som med aflidne Ågren och Lindström på sednare tider umgåttes, för att inhemta upplysningar, bland hvilka personer serskild med namnet Herr Kontrollör Lendahl på Tobräcka och Talmannen Anders Eriksson på Nordkärr, vi nu hoppas polisförhör skall föranleda till vetenskaplig undersökning af stoften efter aflidne Ågren och Lindström och vi tillägga att detta är en allmän önskan som väl icke behöfver förhöras nu medan undersökning eller Ransakning i Domslut pågår om morden i Silbodahl.

*Hult och Södra Bäckebohl
den 15 maj 1865.*

E Lysén. Jan Nilsson

I anledning häraf hade Polisundersökning till denna dag blifvit utsatt sedan upplysning inhemtats om hvarrest de gemensamma de personer som nu omtalats som å 1840 då förre Inspektören Jonas Ågren afled, haft tjänst eller vid nämde tillfälle eller varit närvarande hos Sockenadjunkten numera Kyrkoherden A Lindbäck och de vore vid denna undersökning närvarande, angifvarna E Lysén och Jan Nilsson, samt - - - undertecknade personer som uppmanades att under Edelig förpliktelse afgifva sine berättelser och meddelades följande:

1:o. Bevakningskontrollören C G Lendahl, att Lendahl träffat Ågren någon tid före hans död då denne yttrat missnöje öfver uppgörelsen med Lindbäck om Arrende af hans egande hemman Kroken, att Ågren ångrade att Lindbäck fått flytta in i hans hus, att Ågren trodde att Lindbäck "rakt ville förstöra honom" och att Ågren äfven vore missnöjd med sin Brorsdotter Johanna Ågrens uppförande mot honom.

2:o. Vice Talmannen A Eriksson i Nordkärr, aflemnade sin berättelse skriftligt, så lydande: Mycket kort före sin död infann sig Ågren hemma hos mig i Anholmsbyn och förnyade hvad han flera gånger förut begärt, nämligen att jag skulle hjälpa honom att få upphäft eller återkalla det Testamente som af honom och hans Hustru i lifstiden varit upprättat till förmån för hans Brorsdotter Johanna Ågren, som jag nu vill minnas på 2000 Rdr Hamburger Bco och det dessa som han yttrade att sedan Prästen Lindbäck kom till Kroken, Johanna icke gjort sig förtjent af något Testamente och dels att hans Testamente sin öfvrige Egendom, en Slöjdskola i Wenersborg och att desse medel icke fullt ville räcka till nämde skola och gaf jag honom alltid och äfven sista gången det svaret att jag icke som någon utväg att få ändrat eller återkalla att nämnde Testamente då det icke skett i båda makarnas lifstid, sedan Ågren var död, bevakade samma Johanna Ågren ett testamente som var yngre än det till Wenersborg på ett Ågrens tillhörig i hank och stör Egendom med undantag af någon liten summa som skulle tillfalla öfvrige släktingar, detta Testamente bevitnades af Prästen Lindbäck och hans Svåger Munsterskrifvaren von Schneider, om Ågrens dödsfall känner jag ingenting.

Skålleruds kyrka den 8 juni 1865. A Eriksson

3:o. Enkan Maja Sköld i Svärdsviken, att en lördag åhr 1840 hade vittnet som den tiden ofta uppehållit sig i Lindbäcks Hus tillträdde i hvarjehanda saker, mjölkat middag och kommen dit med mjölken, träffat Ågren stående på Förstugutrappan och kräktes, att Ågren på tillfrågan ytt-

rade att han fått "Kärringsjukan" vittnet hade då sagt Inspektoren bör gå in, att vittnet därpå begifvit sig in uti köket och omtalat detta för hans Brorsdotter Mamsell Ågren, som endast yttrat "Huhu" samt gick ut hemtade ett nattbäcken och led-sagade in i hans rum, att vittnet ofta varit inne hos Ågren hvarvid hon förmärkte att han varit krank men hon aldrig sett honom kräkas att Ågren följande dag på middagen aflidit.

4:o. Hustrun Stina Nilsson från Ryr, när Ågren dog tjänade hos Lindbäck, att omnämnde lördagsmorgon vid pass kl 6 Ågren inkommit i köket och begärt hafvresoppa, att Fru Lindbäck frågade huru stod till efter hans begäran sådan dryck. Hvarpå han svarade att han fått "Kärringsjukan" men att den väl går öfver. Hvarefter han gick in i sitt rum och att hafvresoppa kokades men hvilken som burit in den kände ej vittnet, att vittnet ej den dagen men den påföljande studtals varit inne hos Ågren i rummet, hvarest Mamsell Ågren äfven var närvarande, men slutligen vart vittnet inne alltjämt med dess ---, att Ågren under tiden icke legat till sängs utom ömsom gått på golfvet och suttit i sin soffa utan att klaga öfver plågor eller illamående, vid middagstiden då Ågren satt i soffan hade han afsvimmat och syntes vara död att vittnet och Mamsell Ågren togo och lade honom i sängen att han därefter vaknade och försökte gå upp, men förmådde icke att kuddar lades under hans hufvud och skuldror att andredräkten alltmör och mer aftog tills dess han dog. Någon kort stund därefter, att Lindbäck vid tillfället icke var hemma, utan tjänstgjorde vid någon af Pastoratets Kyrkor och hemkom först sedan Ågren aflidit.

5:o. Enkan Kajsa Jansdotter i Östanås, hvars man då var hälftenbrukare åt Lindbäck, hade ingen kännedom härom.

6:o. Tingsupplysningsmannen T Larsson i Molerud, hade ingenting rörande saken att berätta.

7:o. F d Hammarsmeden Andréas Uppström, 77 år gammal, boende på Upperud hos sin son Anders Uppström, uppgaf att samma söndag Inspector Ågren afled Anders Lindbäck lejt hans Häst till Örs Kyrka hvarest han den dagen predikade,

att Lindbäck vid återkomsten från kyrkan roddes öfver sjön af Uppström, att vid ankomsten till land, Lindbäck anmodat vittnet medfölja till Kroken för att se huru det stod till att vid ankomsten dit som egde rum frampå eftermiddagen, Ågren var afliden, att Uppström och tvenne andre personer som redan äro aflidne, sattes till vakt vid dörren till likrummet till de af Härads-Domaren Anders Jansson i Anolsbyn som efterskickades, ankommande på det icke någon annan dit inträda, att Andréas Jansson förseglade alla den aflidnes förvaringsrum och handlingar att - - - Uppström jämte Andréas Karlsson från - - - byn som numera aflidit, rakade och tvätade liket samt hade naturlig färg samt icke några blånader, eller åkommor kunde förmärkas, det upplystes att Andréas Jansson i Anolsbyn, för flere år sedan afledne Inspektoren Ågrens har sin serskilde hägnad af planterade syréner och af jerngjutet kors försett med hans namn samt födde samt dödsår, det sistnämnde 1840, härigenom hans släkt lätteligen kan igenfinna, beträffande Assessorn Med Dr Linströms dödsdömd kunde kännedom om detsamma ej erhålla, hvarförutan vetenskap - - - kyrkogården och han blifvit - - i grafven, äfvensom flera härmed närvarande personer trodde sig hafva kunskap om att hans lik såsom förruttnat blifvit uppgrafvat och att annat lik nedsatt i samma graf, sålunda underskrifvet och befunnet intygat som ofvan. A Andrén, Kronolänsman.

(Annons)

**Ska Du besöka Stockholm?
Forska gratis första dagen i
SLÄKTFORSKARNAS ARKIV
Genealogiska Föreningen bjuder Dig
som är medlem i
Värmlands Släktforskarförening
att bekanta Dig med samlingarna
(normal dagavgift 40 kr).**

Sabbatsbergsvägen 20, vid S:t Eriksplan.

Gå 200 m snett upp i Vasaparken.

Öppet må-fre 10-16

Ta med annonsen.

Gäller t o m augusti 1999.

Protokoll hållet i Länsfängelset i Carlstad den 11 juni 1865

Närvarande Herr Landshöfvdningen och Riddaren Ekström, samt undertecknad Landsskreterare.

Sedan Kyrkoherden A Lindbäck, enskilt för Herr Landshöfvdningen bekant att han meddelst förgift af dagatagit förre Handlanden A Lysén, inhysesmannen Nils Pettersson i Fårskog och Enkan Karin Pehrsson i Huken, angående hvilka död Ransakning är anhängig vid Nordmarks Härad Rätt, så blefven inför Kongl Majt:s Bef Häfv i den Cell där Lindbäck förvaras, förhör med honom anställt, hvarvid Herr Biskopen Doctor Sundberg, som förut enligt Lindbäcks önskan tillsädes kommit jämväl var närvarande.

Lindbäck framlämnade en af honom i Fängelset uppsatt skriftelig bekännelse, så lydande:

Jag Anders Lindbäck, föddes 22/12 1803 uti Bredtvet, Brålanda socken, Frändefors Pastorat, Fadren Bonden Sven Andersson, Modren Lisa Olsdotter, var i hemmet till 1820 i februari detta år intogs uti Wenersborgs skola hafvandes fattiga föräldrar uppehöll jag mig med uppässning och mathämtning fick sedan matdagar och sedan 1822 Condition lämnade Wenersborg 1824 genomgick Skara 4:e klass och Gymnasium, Student i Uppsala 2/2 -29, Prästvigd där 19/12 -30, skolemästare i Upperuds Bruk genast och till 1834 blef då Sockenadjunkt inom Öhrs Pastorat och samma år gift med Mamsell Fredrika Charlotta Bergman, med henne tvenne söner, vistades uti Öhrs Pastorat och tjänstgjort som Pastoratets Pastorsadjunkt och vice Commminister till 1/11 -61 då jag tillträdde Silbodahls Pastorat.

Det är allmänt känt hvad här behöfvde göras, den därstädes varande olyckliga Landthandeln hade urartadt och demoraliserat, på Krogen förstördes ungdomen det förde och fattighjonens sine uttag till utbyte mot kaffe socken, Brännvin med mera.

Jag afgaf ett litet Herdabref jämte Ordningsstadgar att söka komma förstörelsen och blef detta första orsak till förföljelse som öfver helt är fortgått, af det misshushållande ruinerade lefnadsstället

här då fattigskaran blifvit förskräckeligt stor, hvilken den utblottade Församlingen skulle underhålla och bland dessa fattiga så många mångåhrigt och obotligt lidande, jag uppfattade Herdaplikten som en Fadersplikt pålysande att de tillsatta Ordningmän skulle Söndagligen tillkännage var någon fattig sjuk fanns.

Efter denna spaning kringreste jag med Lefvnadsmedel och Medikament och blef vittne till så mycket elände och hopplöshet. När man står med en obotlig sjuk gräsligt plågade like önskar man af hjertat måtte slippa ur sin hjertslitande jämmar och kanske blef de desse många fattige obotliga hungrande och frysande uti Silbodahl, har jag ofta håll rörde och det djupaste medlidande och tänkt (vore jag i sådan olycklig belägenhet skulle jag välsigna den som främjande plågens slut och Gud skulle förlåta den förbarmande) för hvarje förnyat besök hos dessa arma stärktes jag i denna tanke tillagade särskildt win att hafva detta såsom hjälp i plågan när denna min missledda barmhertighetskensla uppgaf yttersta behovet, jag tänkte och hvad ingen kunna förneka att ganska så få människor öfvergå till andra werlden efter naturens ordning, det är när Själens redskap, kroppen är af ålder försliten, något yttre orsak tillkommer hos de alra flesta hvilken icke Herran tillstodjer men icke heller förhindrar i stöd af den frihet han kunnat det förnuftslyus han gaf.

Hur många äro icke uti sin friskaste ålder sin fulla Mannakraft sina egne Banemän ofrivilligt men genom missbruk af förståndet, hur mången har icke fallit ur den mest skickelige Läkarens hand och i grafven. Den sjukens uppgift om icke sjukdomen alltid nog omfattande men uppgiften bestämmer receptet och receptet lifvet eller den utan åt vår Herre tillsädja eller förhindrar och hvarken sjuklingen eller läkaren anses ha det i utgången. Huru mången sjukdom som i början kunnat botas har icke genom uppskåf söka hjälp störtat offret i grafven.

Af dessa obestriddiga fakta och de många exempel härpå jag dels hört beskrifvas dels sjelft åsett har jag kommit den slutsats och tro att såväl wetenskapen som okunnigheten stå ofta de

högst bestämmande och att den fromma tron ofta rätt säger tiden var ute (jag har därför trott att den Nådige Guden icke skulle fördöma mig om jag förkortade en obotlig likes hårda lidande) denna handling är wisserlilgen till sitt ytter form stridande mot all lag men till sin inre bevekelse grund vilar på barmhärthetskänslan. Detta känner min Gud inför hvilken jag ytterst skall svara och under djup ånger känner jag mig skyldig tids den Borgerliga lagens skyldig lida. Den Borgeliga Lagens hårda straff för den syndiga barmhärthighet jag utöfvat emot ifrågavarande döda.

Rörande Lysén skola väl människor som vilja fränkänna mig uppgifvne bevekelsegrund och kalla den egenlyttan och i sin gröfvsta form. Men de som kände hans förfärliga underlivsplågor och våra skriftliga förhandlingar bortförklarar icke uppgifvne bevekelse grunden.

Mitt brott är stort, mina fiender handlat rätt uti ifvriga sökandet till deras samveten ställes dock frågan är det tjenstenitet eller är det förföljelsenit som styrt er väg. Slutet Werldens Demon är en Mandråpare saknar äfven den ringa tröstan att hafva menat väl med sin onda gerning och hvilken som är mera tillräckelig den som utom Lagen befriat från elände eller den som under skydd af Lagen störtat uti elände därom dömer alena Gud. Hvad jag brutit är bekjent inför Människor och Gud och jag beder nu eder mine förföljare warden barmhärtinge såsom vår Himmelske Fader är låten Edra sanningslösa tillmälen nu tystna och försonen mina oskyldiga anförvanter från detta hatets hjertslitande skrän. I hafven ju nu nog mitt brott bekjent, mitt hus förstört, min graf öppnad, Farwel, Farwel Carlstad den dag jag invigdes till Er Herde, inviges Jag nu till min död. Oh Gud Förbarma Dig.

Efter uppläsande därpå förklarade Lindbäck som i skriften endast namngifvit Lysén såsom en bland dem hvilka han förgiftat att med de där som nämnde döde (dem han i listiden med gift afdagatagit) i öfvrigt anses Nils Pettersson och Karin Pehrsson, hvilka han sålunda welat befria från de deras lidande

och uppgaf han att samma bevekelsegrund äfven varit den hufvudsakliga bestämmande till Lyséns förgiftning, ehurur beräkningar af egen fördel i följd af Lyséns död utgjort en noga verkande anledning, till svar på framställt fråga om icke Lindbäck redan vid de tillfällen då han gifvit gift åt Nils Pettersson och Karin Pehrsson samt jämväl efter hvad han medgaf förgifta den sistnämndes son Daniel Andersson haft afsikten att på enahanda sätt förföva Lysén lifvet och för detta ändamål veladt göra sig förtrogen med giftets verkningar, yttrande Lindbäck att tanken på Lyséns afdagatagande först uppstått hos honom omkring 3 veckor före Lyséns död, då de en afton i sällskap reste hem efter ett besök på Carlsfors Bruk och Lysén som kände sig sjuk, klagade öfver sina svåra plågor. När dessa mer och mer tilltogo dock ej så att Lysén därpå hindrar att deltaga i de gemensamma måltiderna, afpassade Lindbäck tillfälle att kort innan Lysén och de öfvrige daglige Bordsgästerna kunnat samlas till kvällsmålet några aftnar dagarna före än Lysén afled och jämväl sista aftonen dessförinnan strött Arsenik i den tallrik med mjölk som jämte en tallrik med gröt efter vanligheten var stald framför hans bestämda plats vid matbordet.

Nils Pettersson och Karin Pehrsson, hade däremot enligt hvad Lindbäck nu erkände, fått giftet vid de under Ransakningen omförmälte särskilte besöken den 30 November i den förres hemvist och den 19 October hos Daniel Andersson, då han meddelat dem Nattvarden, medfört Arsenik i förgiftat vin, hvilken han förut hemma tillagadt för att hafva i beredskap. Det vin som efter det Nils Pettersson fått Nattvarden hällades i Kaliken och gafs hans Hustru hade dock ej varit giftblandat utan medförts uti en särskild butelj och var det af detta obemärkta vin som något på stället kvarlämnades.

Vid det besök hos Daniel Andersson då dennes Moder Karin Pehrsson förgiftades hade Lindbäck hos hvilken anmälan före hans afresa från hemmet icke skett därom att äfven Karin Pehrsson önskade begå Nattvarden, ej medhaft annat vin än det som var blandat med Arsenik. Han medgaf sig jämväl vid flera fö-

regående tillfällen och äfven en gång vid ett sednare besök efter Karin Pehrsdotters död hafva sökt afdagataga Daniel Andersson med det förgiftade Nattvardsvinet, men dessa försök hade varje gång misslyckats af samma orsak eller därför att Daniel Andersson tog för litet af vinet oacktat Lindbäcks uppmaning att deraf förtära mera hvilket skedde på det att gifvet skulle säkrare verka.

På fråga om åtkomsten till den Arsenik som blifvit använd vid de ifrågasvarande förgiftningarna, uppgaf Lindbäck att han vid sistledet års sommar, hop-samlat densamma genom afskrapning från tallrikar å hvilka Mamsell Ågren på sätt hon sjelft omvitnat, utställt det tillagade fluggiftet, han hade sedermera sönderstött i Mortel de sålunda afskrapade kornen samt använt större delen däraf vid beredningen af vinet och det öfvriga vid Lyséns förgiftning.

Af vinet hvilket han haft i flaska förvarat i ett väggskåp hade sista återstoden begagnats vid Sednaste besöket innevarande år hos Daniel Andersson. Redan sistlidne sommar då han på förenämde sätt samlade Arseniken hyste han afsikten att framdeles nyttja den för att som orden föllo "befria fattiga obotligt sjuka från deras lidande" Lindbäck som under afgifvandet af denna bekännelse och särdeles i början deraf syntes ångerfull uppmanades slutligen att därest han visste med sig att äfven vid andra tillfällen än dem som nu voro föremål för Ransakning hafva genom användandet af gift tillskyndat eller försökt tillskynda någon menniska döden, jämväl härom afgifva uppriktig bekännelse. Hvarpå han bedyrade att han ej hade andra eller flera brott på sitt samvete än dem hvilka han nu bekänt. Efter förhörets slut anhöll Lindbäck hos Herr Biskopen att få Anamma Nattvarden, hvilken anhållan Herr Biskopen dock förklarade sig för närvarande icke kunna bifalla.

Som ofvan In Fedem: R Tranung

Anders Lidbäck

Protokoll hållet å Urtima Ting med Nordmarks Härad å Gästgivarergården Trubbyn, den 20 juni 1865.

Närvarande undertecknad å Rättegångsdagen, Ordförande Nämde mannen Nils Olsson, Skenhall, Ander Nilsson, Snarkil, Olof Andersson, Ekenäs, Nils Nilsson den yngre, Selen, Abel Kylan-der, Wäng, Lars Danielsson, Årjäng, Dan Danielsson, Tenvik

§§ 1.

Uppästes det för undertecknad af Kongl Majt:s o Rikets Svea Hofrätt den 13 uti innevarande månad utfärdade Förordnande hvarefter Urtima Tinget utlystes och Rättegångsfrid påbjöds.

§§ 2.

Förehades det till denna dag utstälde Ransakningsmål hvarom i Domboken för innevarande års Lagtima Winterting, med Nordmarks Härad under den 31 nästlidne Maj nedan förmåles angående häktade Kyrkoherden A Lindbäck, tilltalad för det han meddelst förgift afdagatagit åtskillige personer. Och företrädde dervid Allmänna Åklagaren t f Läns mannen G M Lidén äfvensom i egenskap af Consistorie Ombud Herr Kyrkoherden J Svensson, hvarjämte Kyrkoherden Lindbäck, för Rätta inställdes, sedan Protokoll för den

31 nästlidne Maj blifvit uppläst, föredrog Rättens Ordförande följande af Herr Landshöfdingen och Riddaren C R Ekström som Ransakningen öfvervar som i början aflemnade handling "Protokoll hållet i Länsfängelset etc. Efter hvars uppläsande och sedan Kyrkoherden Lindbäck på fråga från Rättens Ordförande, förmålt det Kyrkoherden icke hade någon kännedom om på hvad sätt Mamsell Ågren bekommit Arsenik, som Kyrkoherden afskrapat å de till flugors dödande af henne framsatte thefat äfvensom att berörde afskrapning egt rum under sommar- en nästlidne år, inlemnade Herr Landshöfdingen Ekström följande af Kyrkoherde Lindbäck egenhändigt skrivne till hans bekännels inför Kongl Majt:s Bfhd, har det tillägg Herr Landshöfdingen sade sig hafva fått sig tillsänt af Kyrkoherden Lindbäck varande berörde tillägg af följande innehåll: "Observeras I uppgiften om etc". Bil Litt Lysén, som ock upplästes hvarefter Kyrkoherde Lindbäck, äfvenledes på serskilde från Rättens Ordförande framställde frågor vidare förmålte att med det första puncten af tillägget förekommande sista ordet "Medlet" menas "Arsenik" och med uttrycket "medlens åtkomst" i andra puncten åter "penningar" samt att uttrycket droppas under den Arsenikblandade vintet att motivet till Lyséns afdagatagande var hufvudsakligen Lyséns svåra och obotliga plågor, hvilket uttryck Kyrkoheden yttrat sålunda rättade på serskild fråga att Lyséns svåra och obotliga plågor icke hufvudsakligen ensamt voro anledningen till Lyséns afdagatagande, att Kyrkoheden vid Nattvardsutdelande till endast Karin Pehrsdotter icke Daniel Andersson i Huken samt Nils Pettersson, Fårskog såsom varande obotligt sjuklig medhaft tvänne slags vin det ena obemängdt och det andra förvaradt i en serskild axelväska medförd kvarterflaskan föregifvadt hvilket sistnämde giftblandade vin gifvits åt blott sistnämde tre obotligt sjuka personer alenast Karin Pehrsdotter, Nils Pettersson häraf afleda.

Att Kyrkoherden innan bordsgästerna inkommit men sedan mjölkallrikarna blifvit å bordet framsatte uti Lyséns mjölkallrik strödt Arsenik efter hvad

Kyrkoherden vill minnas de tre före Lyséns död närmast föregående aftnarna, dervid icke någon mer personer var i matsalen närvarande, samt att Kyrkoherden icke har för sig bekant när Lyséns uppkastningar togo sin början innan han afled och icke heller lyssnat efter om giftet skulle göra verkan, att Nils Pettersson i Fårskog urdrack allt det giftblandade vin som var ihållt kalken hvarefter Kyrkoherden hällde nytt obemängdt vin åt Nils Petterssons Hustru Karin Ersdotter, enär hon icke var sjuk samt att Kyrkoherden ansåg Karin Pehrson i Huken som lidit af andtappa och jämväl öfver s k kolik var obotligt sjuk, hennes andtappa ej var så svår som Dan Andersson. Förevisad det ingifvne tillägget erkände Kyrkoherden Lindbäck att han skrivit det samma, äfvensom Kyrkoherden sade der inför Rätta vidhålla så väl hvad han deruti utgifvit som sin inför Kongl Majt:s Bef Havf gifvne bekännelse i öfvrigt. På gifven anledning förmälde Kyrkoherden Lindbäck att enär han nu mera bekant erfordrades icke afhöras af de utaf Kyrkoherden vid förra Rättegångstillfället angifvne vittnen hvilka skolat samt endast derom att allmogen här å Orten brukat använda Arsenik. Åklagaren jämte det han tillkännagaf att han till detta rättegångstillfälle inkallat Mamsell Johanna Ågren, för att upplysningsvis ytterligare höras rörande den Arsenik som hon förut erkänt sig hafva innehåft erkänt att Mamsell Ågren nu måtte afhöras och sedan Mamsell Ågren företrädte förmälde hon på seskilde frågor att den Arsenik som Mamsell Ågren förut uppgifvit att hon innehåft af henne våren 1864 på thefat tillblandats med vatten och under hela sommaren samt in på hösten stått framme uti tre rum i stora Byggningen för flugors dödande hvaremot någon Arsenik varit tillagad eller utsatt uti den byggningen där expeditionsrummet är beläget, att Mamsell Ågren som tillhandlat sig Arseniken på Dahlsland. Der hon från sin barndom sett Arsenik för nyssnämde ändamål användas uti sine Fosterföräldrars hus och sjelf i alla år begagnat detsamma till flugors och råttors dödande, hvarken anadt att något ondt skulle kunna inträffa derigenom att Arsenik sålunda varit fram-

satt eller varseblifvit att något uppskedades från thefaten hvilka Mamsell Ågren alltid påfyllde nytt så snart det gamla af-dunstat att Lysén och Kyrkoherden till gröten om kvällarna förtärt sur mjölk då sådan funnits att tillgå men öfvriga Bords-gäster af hvilken mjölk den sur intagit i en Spilkum och upphölls på tallrikarna, ibland före ibland efter Bordsgästerna satt sig hvaremot den söta mjölken inburits uti en tillbringare derutur Bordsgästerna sjelfva serverat sig, samt att Mamsell Ågren icke taget någon befattning med maten och icke har sig bekant om Lysén de sista aftnarna af hans lefnad till aftonmåltiden förtärde söt eller sur mjölk eller hvem som framsatte eller borttog Lyséns mjölkttallrik eller om mjölken då sett besynnerlig ut eller om Kyrkoherden Lindbäck var någonstans ensam inne i matsalen desse aftnar sedan Lyséns mjölkttallrik blifvit vid Lyséns Bordsplats framsatt.

Sedan Kyrkoherde Lindbäck på fråga förmälte det han ej kunde lemna någon aflagring om huru mycket Arsenik han afskrapat åskades af Åklagaren, vittnesförhör med sådant hänseende inkallade och nu tillstådesvarande rotehjonet Per Olsson i Sillegårds, samt Enkan Lisa Danielsdotter i Klefvane, på serkildt derom framställde fråga föremälde Kyrkoherden Lindbäck först att han sjelatro att till vittne Per Olsson vid Nattvardens begärande å Pastorsexpeditionen nästledna åhrs höst så meddelats arsenikblandat vin när Per Olsson ej sedermera på ytterligare fråga såsom Kyrkoherdens ord föllo: "Jag vet ej om jag gjort det kanske att jag gaf honom" dessa förenämde vittnen företrädte fullgodt de enär jäf emot dem hvarken anfördes eller kunde utletas aflägga vittneseden, förekom misstankarna der varande deruppå vid serskilde förhör:

1:o. Per Olsson berättade att vittnet som nästledet åhr på hösten skjutsades af Per Olsson i Klefvane till Gerud och derunder uti Kyrkoherde Lindbäck's expeditionsrum vid middagstiden meddelades Heliga Nattvarden hvarvid någon annan person än Kyrkoherden och vittnet icke voro tillstådes (att den flaskan som Kyrkoherden tömdt dess i Klefvane inne-

hållit kräkmedel omhänder, gerning? stördt när Kyrkoherden af det skäl att med Komonter försvagas ju längre de ligga, tagit 2 kapslar samt att Kyrkoheden den haft för afsigt endast att rensa magen på Dass) väl ej varseblef när Kyrkoherden under utdelandet af vinet hvilket smakade likt erg hällde på så att vittnet fick mycket vin samt att vittnet redan vid afresan från Prestgården kände sig olika i kroppen mot förut och under färden till Gerud fick häftiga uppkastningar hvilka fortfora återstoden af dagen, äfvensom att vittnet sedermera icke var frisk under de påföljande 8 dagarna.

Öfver detta vittnesmål hörd förmäl-des Kyrkoherde Lindbäck att Per Olsson bestämdt ej fått något arsenikblandat vin enär Per Olosson ej var blad de sjukas antal. Erinrades att Kyrkoherden för en kort stund sedan yttrade genmälde Kyrkoherden endast såsom hans ord föllo "Jag ansåg honom icke berättigad att få sådant vin".

2:o. Lisa Danielsdotter tog på sin aflagde vittnesed riktigheten af innehåll-let uti denna vittnesattest "Innehållet till flaskan" efter hvars uppläsande vittnet på serskilde frågor upgaf att vittnet vid ett tillfälle under tilländalupne vintern fått från Kyrkoherde Lindbäck sig tillsänd berörde flaskan hvilken öfverlämnades af vittnet Anna Danielsdotter i Klefvane att utom vittnets son Dan. Danielsson, vittnet Anna Danielsdotters minderåriga dotter fått af flaskans innehåll deraf äfven flickan skall hafva fått upkastningar enligt hvad vittnet hört sägas samt att sedan Kyrkoherden vid ett tillfälle på Vår-vintern innevarande år då vittnet var vid Prestgården yttrat att han ville hafva tillbaka omvittnade flaskan samt vittnet därå svarat att vittnet redan återlämnat den. Kyrkoherden åtsporde vittnet om Dan. Danielsson intagit allt hvartill vittnet genmälde att Dan. Danielsson ej gjort det, tilläggandes vittnet Kyrkoherden vid berörde tillfälle ej framställde någon vidare fråga, äfvensom vittnet att i allt fall hade utslagit återstoden af innehållet i flaskan och sköljt densamma. Derom åtspord upgaf Kyrkoherde Lindbäck att flaskan innehöll kräkmedel. På fråga från Åklagaren hvarför Kyrkoherden var angelä-

gen återfå flaskan uppgaf Kyrkoherden att han brukar återfå flaskan då han utlånat en sådan.

3:o. Anna Danielsdotter intygade att sedan vittnet som vid ett tillfälle under nästlidne våren var af Kyrkoherden Lindbäck som sänd med en flaska till sjuke gossen Dan. Danielsson i Klefvane, vid de berörde flaska innan den aflämnades till Dan. Danielssons moder samt vittnet som både varseblef att flaskan innehöll till färjen liknande Rabarber och vittnet utan att omskaka flaskan med tungan läppjade på flaskans innehåll tyckte att detta smakade likt Rabarber, ingifvit sin sjuka gamla 3 åhrs dotter att en thesked af det tunna innehållet, Barnet fick häftiga upkastningar som togo sin början på eftermiddagen och räckte långt in på natten samt att vittnet ej kan säga att Barnet därefter varit sjukt.

Vittnesmålen upprepades och vidkändes af vittnena som fordade ersättning för sin inställelse.

Anyo åtspord om Kyrkoherden Lindbäck icke gifvit det med Arsenik uppladade vinet åt flere personer än Nils Pettersson, Karin Pehrsson och Daniel Andersson, förnekade Kyrkoherden Lindbäck. Åklagaren anförde härupå att då Kyrkoherden Lindbäck nu mera bekänt yrkade Åklagaren att det ansvar å honom som Lag bestämmer äfvensom att Kyrkoherdens tillgångar skulle gäldas alla omkostnader i målet, hvarförutan Åklagaren yrkade Laga ansvar å Mamsell Ågren för det innehafvet af Arsenik.

Mamsell Ågren anhöll härupå att Kyrkoherden måtte återspörjas hvarför Kyrkoherden skrapat gift från thefaten och störtadt sin familje i olycka, förmenande Mamsell Ågren att hvad som skulle kunna hafva blifvit bortskrapat vore altför litet för att taga lifvet af någon och att Kyrkoherden måtte hafva bekommit Arseniken på något annat sätt samt att Kyrkoherden icke måtte vara vid sina sinens fulla bruk. Härå genmälde Kyrkoherden Lindbäck att han ej på annat sätt än han sedan uppgifvit bekommit Arseniken som i början var ganska rundligen lagd på thefaten åtspordes om de hade något att andraga i anledning af Åklagarens ansvarspåstående, svarade Kyrko-

herden endast "Nej" tilläggandes dock genast det han icke ville af sine tillgångar gälda några kostnader i Målet, hvaremot Mamsell Ågren anförde det hon aldrig innehaft Arseniken i ond afsigt eller för annat ändamål än att döda flugor samt att Mamsell Ågren hade så fast Religion att hon ej velat förkorta andras lif.

Sedan Åklagaren blifvit tillsagd att närmare bestämma sin emot Kyrkoherden Lindbäck förde ansvarstalan för-mälde Åklagaren det han yrkade att Kyrkoherden Lindbäck för det denne afdagatagit Karin Pehrsson, Nils Pettersson och Lysén, skulle jämlikt 14 Cap 1 o 18 §§ Strafflagen mista lifvet efter öfverläggning afsade Härads Rätten, följande Utslag:

Alldenstund Kyrkoherden Anders Lindbäck inför Rätta frivilligt bekänt att afdagatagit Enkan Karin Pehrsson i Huken, inhysesmannen Nils Pettersson i Fårskog och förre Handlaren A Lysén å Silbodahls Prästgård och så meddelst förkortat deras svåra och obotliga plågor, dels med Arsenik förgiftat det vin som under begående af Herrans Heliga Nattvard af Kyrkoherden gifvit Karin Pehrsson d 19 Oct o Nils Pettersson d 30 Nov nästlidne år, dels och att de tre före d 15 Dec nämde år på morgonen timade död närmast föregående aftnarna strött Arsenik i den tallrik med mjölk som var ställd framför Lyséns bestämde plats vid Matbordet, fördenskull och som vederbörande Läkare efter verkställd Obduktion å Karin Pehrsson, Nils Pettersson och Lyséns döda kroppar anställd kemisk undersökning å magvätskan och dess in-mäte mm uti afgifvet utlåtande intygat att Karin Pehrsson, Nils Pettersson och A Lysén ljugit döden af Arsenikförgiftning och Kyrkoherde Lindbäck berörde bekännelse i öfvrigt styrkas bl a att hvad af vittnena Dan. Andersson o Hustru Stina Kajsa Andersdotter i Huken, berättat att Karin Pehrsson kort efter det hon vid middagstiden d 19 Oct nästlidne år uti Dan. Anderssons bostad begått Herrans Heliga Nattvard, hvarvid Kyrkoherden meddelade vinet utan att för sådant ändamål emottaga kaffekopp fått uppkastningar och svåra slitningar invärtes och aflidit samma afton äfvensom att

enligt hvad Stina Kajsa Andersdotter ser-skilt uppgifvit att rödbrunt grummel af en half Fingerborgs innehåll och så tjock att det ej gick ur stället funnits på botten af koppen då densamma af Kyrkoherden lämnades tillbaka igen till Stina Kajsa Andersdotter för att rengöras samt i målet hörde vittnen dessutom intygat Hustru Katarina Andersdotter i Huken att hennes bemålde Moder Karin Pehrsson som bott hos vittnet sedan juni månad sistlidne år och städse lefvadt i godt förhållande med barn och grannar berörde den 19 October före Nattvarens begående varit frisk och enbart förtärt kaffe med bröd äfvensom möjligen något potatis med sill som vittnet tillagadt samt under den tid hon vistades hos vittnet icke så vitt vittnet hade sig bekant innehaft Arsenik hvilket icke heller efter Karin Pehrssons död funnits i hennes gömmor.

Anders Svensson i Fårskog, att Nils Pettersson efter det denne den 30 November nästlidne år på eftermiddagen i sin bostad af Kyrkoherden Lindbäck meddelats Nattvarden sedan Kyrkoherden aflägsnade sig svagt jämradt sig uti sängen där Nils Pettersson under Sacramentets angifvande låg påklädd och hvad Hustru Catarina Jansdotter i Fårskog jämväl intygat någon stund efter det Kyrkoherden afrest fått uppkastningar samt nämde dag på aftonen aflidit. Johannes Larsson i Fårskog att Kyrkoherden under det vinet i Nattvarden berörde den 30 November meddelade Nils Pettersson hållit kalken så länge för Nils Petterssons mun att denne sväljde 3 å 4 gånger.

Äfvensom hvad angår Lyséns död att enligt hvad pigan Johanna Olsdotter dels gift använt i Kyrkoherdens Hus till dö-dande af flugor och råttor och att Kyrkoherden Lindbäck då han på morgonen den 15 December nästlidne år af Johanna underrättades om Lyséns tillstånd och sjelf därom öfvertygat sig genom att ingen i Lyséns rum till en början icke visat sig serdeles angelägen att förskaffa Lysén den hjälp som genom den omförmälte Läkarens anlitande varit att tillgå hvartill komme att Kyrkoherden Lindbäck af Lyséns död kunnadt vänta

Fortsättning på sid. 13

Rättelser och tillägg till "Finnar i Gräsmark och Lekvattnet"

År 1993 utgav Jarl Ericson i Arvika boken Finnar i Gräsmark och Lekvattnet. Tyvärr innehåller den ett stort antal felaktigheter, av vilka några är av sådan art att de leder till missvisande släkt- och antavlor. Det har därför varit angeläget att komma med rättelser och tillägg som här gäller Gräsmark. I huvudsak har endast sådana uppgifter tagits med som kunnat kontrolleras mot kyrkoarkivalierna för Gräsmark och Gunnarskog.

Borrsjön

Sid 19

I.D. Britta Pålsdotter anges vara född 1628 men på sid 21 står född 1626.

Sid 22.

I.E. Abbelona Pålsdotter begravdes den 19 jan 1716 (db).

Sid 23.

I.E.1.e Matts Mattsson begravdes den 28 juli 1782 (db).

Sid 24.

I.E.1.e.1. Lars Mattssons hustru Maria Andersdotter var född 1761 och inflyttad år 1780 från Träskog, Gunnarskog till Ulvsjön och kom sedan till Borrsjön (hfl). Hfl för Gunnarskog saknas 1780.

Sid 24.

I.E.1.e.3. Matts Mattssons hustru Maria anges vara dotter till Henrik Bertilsson och Britta Persdotter i N Ängen. Detta är felaktig tolkning av hfl. Hustrun heter visserligen Maria Henriksdotter men är född 1747 i V Kymmen som dotter till Henrik Olsson och Elleke Larsdotter (hfl).

Sid 25.

I.E.1.1.2. Lisa Zachariasdotter är född 16 april 1752 (fb).

Sid 25.

I.E.1.e.3. Matts Mattsson avled den 1 aug 1791 (hfl och db).

Holmsjön

Sid 34 och 35.

V. Grells Mattsson är född 1696 den 13 sept (fb).

Sid 35.

V.B. Matts Grellsson är född 1719 den 29 maj (fb)

Sid 38.

IV.A.1.b. Skall vara Elin Henriksdotter född 1755 den 15 aug i Hunneviken, Gunnarskog (fb och hfl)

Sid 38.

IV.A.1. Henrik Mattsson har även en son Erik född 1759 den 20 juni i Bogen (fb).

Sid 38.

IV.A.2.b. Karin Jacobsdotter är född 1757 den 5 maj (fb).

Sid 38.

IV.A.3. Anders Mattsson Struts är född 1719 den 13 mars (fb).

Sid 39.

IV.A.4.f. Lars Isaksson var född 1744 den 13 mars (fb).

Sid 39.

IV.A.4.g Annika Larsdotter var född 1777 den 14 mars (fb)

Sid 39.

IV.A.5. Erik Persson född 1731 var son till Per Persson d.ä. och Annika Mattsdotter. Se sidan 124.

Kymmen

Sid 47.

I.A.1.a.2.a. Karin Mattsdotters make är Johan (ej Jon) Ersson födde 1742 den 6 maj i Bengtstorp i Gunnarskog (hfl o fb).

Sid 47.

I.A.1.a.2.b. Maria Mattsdotters make är Erik Eriksson födde 1747 den 24 febr i Bengtstorp i Gunnarskog och broder till ovannämnde Johan Ersson (hfl och fb). Familjen finns i hfl under Säljebråten.

Sid 47.

I.A.1.a.3. Det är Isak Mattsson som avlider 1780 den 1 maj. Hustrun Elin avlider 1806 den 17 mars i Västana (db), men finns i Granåbron i hfl.

Sid 47.

I.A.1.a.4. Enligt vb så vigdes 1755 Annandag Jul änkemannen Per Pålsson i Nässkogen och Annicka Isaksdotter i V Kymmen. Uppgiften är förbryllande då ju Annicka Isaksdotter är gift med Matts Johansson. Någon vigselnotis för dessa har dock ej återfunnits. Har vigselboken fel anteckning? Vidare har det senare paret en dotter Maria född 1754 den 3 april, som finns i fb. Då hon var född mer än ett år före vigseln borde detta ha framkommit i fb, men så är ej fallet. Någon dödsnotis för Per Pålsson har ej återfunnits.

Sid 48.

I.A.1.a.7.g. Lars Halvardsson är född 1778 den 15 sept (fb).

Sid 49.

I.a.4.e.6. Den Kerstin Larsdotter som avlider den 27 febr 1798 i V Kymmen är född den 14 april 1733 i Norra Västerrottna enl hfl 1765-72, där hon finns i Gräsmarksgård med sin man soldaten Henrik Hansson Gräsmark född 1728 i Kittorp.

Sid 49.

I.A.4.e.3. Annika Larsdotter avled 1777 den 18 nov (db).

Sid 49.

I.A.4.f.4. Isak Jacobsson var född 1732 den 28 dec (hfl).

Sid 49.

I.A.4.f.1.b. Marit Torbjörnsdotter var född 1756 den 8 juni (fb).

Sid 50.

I.A.4.f.2. Anna Larsdotter var första gången gift med Erik Persson med vilken hon hade dottern Britta (=I.A.4.f.2.a) som således heter Britta Ersdotter. Hfl anger styvdotter för henne i Anna Larsdotters gifte med Olof Nilsson (hfl). Vem Erik Persson var har ej kunnat utrönas.

Sid 50.

I.A.4.f.3. Maria Jakobsdotter är född 1725 och har ingen dotter Maria född 1744. I anslutning till Maria Jakobsdotter står i hfl en Maria född 1774, död 1779 den 11 febr. Hon är dotter till Jacob Jakobsson och Britta Andersdotter (hfl).

Sid 51.

I.A.4.f.7. Även en dotter Britta född 1773 den 19 mars är upptagen i hfl.

Sid 51.

I.A.4.f.7.a. Annika Jakobsdotter var född 1776 den 1 dec (fb).

Sid 51.

I.A.4.f.7.b. Jakob Jakobsson var född 1779 den 20 mars (fb).

Sid 51.

I.A.4.f.8. Uppgiften om detta giftermål är ej rätt. Britta Larsdotter finns i Ragvaldstjärn, men den Erik Jakobsson som anges där i hfl är född 1730 och är enl hfl svåger till änkan Marit Henriksdotter som varit gift med brodern Lars Jakobsson född 1719. Erik Jakobsson avlider som ogift dräng 1786 i Ragvaldstjärn (hfl och db). Britta Larsdotter har 1774 utflyttat till Timbonäs från Tiskaretjärn, dit hon kommit 1773 från Ragvaldstjärn (hfl). Hon är då ogift piga.

*Giftmorden i Silbodal**Fortsättning från sid. 11*

fördel, äfvensom att någon anledning icke under Ransakningen förekommit därtill att Lysén sjelft tagit gift.

Altså finner Härads Rätten Kyrkoherden Lindbäck vara Lagligen förvunnen att hafva i uppsåt att afdagatagit Karin Pehrson, Nils Pettersson och Lysén tillredt sitt gift och ingifvit dem det samma. Karin Pehrson och Nils Pettersson under Nattvardens anammande pröfvade Härads Rätten förty rättvist i förmågo af 14 Cap 1 o 18 §§ Strafflagen den 16 Febr 1864 att skall Kyrkoherden Lindbäck för desse sina grofve Brott mista lifvet genom halshuggning hvar emot och då det jämte 19 Cap 21 §§ Kyrkolagen och Kongl Brefvet den 7 Dec 1787 tillkommer Consistorium att angående Embetets förlust sig utlåta Härads Rätten var i Ransakningsmålet förde Protokolls afkunnande Utslag skola till Consistorium insändas och skola af Kyrkoherden Lindbäck tillgångar utgå ej mindre kostnaden för de hållne Läkarens benyttigande och Chemiska undersökningarna med det belopp som Kongl Sundhets Collegium efter granskning af Läkarens räkningar bestämmer än öfver hvad gottgörelse dels till målet hörde vittnena Rättaren Lindblad, Kyrkoväktaren Woxman, Lantbrukaren Johannes Larsson, hemmansägaren Anders Svensson, Hustru Catarina Jansdotter, piga Maria Andersdotter, Enkan Annika Nilsson och dr Anders Andersson, båda i Årjäng,

drängarna Johannes Larsson och Anders Persson, Enkan Lisa Danielsdotter, Hustru Anna Danielsdotter, alla i Klefvane, samt Rotehjonet Per Olsson i Sillegård. 25 Rdr till Rättaren Lindblad. 3 Rdr böra däraf Kyrkoväktaren Woxman, Johannes Larsson, Anders Svensson, Anders Larsson o Catarina Jansdotter och Maria Andersdotter i Fårskog 4 Rdr 33 öre till hvardera af Per Olsson i Sillegård, Enkan Lisa Danielsdotter och Anna Danielsdotter i Klefvane 2 Rdr till henne och Enkan Annika Nilsson och dr Anders Andersson i Årjäng, jämte dr Dan. Larsson, Johannes Larsson, Anders Persson i Klefvane dels till Rättens Ordförande hans resa och Traktamentskostnad för detta Urtima Ting 50 Rdr 20 öre.

Vill ifråga åter om Åklagarens emot Mamsell Ågren framställde ansvarspåstående så enär Mamsell Ågren vidgått att hon våren nästlidne år innehaft Arsenik som hon i thefat ophållt med vatten och i åtskillige rum vid Silbodahls Prestegård framsatt till flugors dödande, Mamsell Ågren hvilken såsom icke öfvertygad att något af den sålunda framställda Arseniken blifvit användt vid de af Kyrkoherden Lindbäck på sätt ofvan förmäldes verkställda förgiftningarna icke kan till ansvar för uppsåts vållande till annans död, fälles att jämlikt Kfd d 20 Maj 1827, förut Mamsell Ågren innehaft Arsenik hvilket hon ej styrkt sig hafva bekommit på det sätt som i H--- d 15 juni 1787 föreskrifver böta 25 Rdr om till treskiftes emellan Kronan, Åklagaren och

Häradet, jämte 25 Cap 5 §§ Rättegångs Balken sådant nämde Lagrum lyder i Kjo den 16 Febr 1864 samt 5 §§ i Kongl Brefvet d 7 Dec 1797, hvarder detta Utslag underställt Kongl Majt:s och Rikets Högloflige Svea Hofrätt vidare pröfning.

Den som med detta Utslag ej åtnöjes äger sitt att häruti hos Kongl Majt:s o Rikets Svea Hofrätt, söka ändring igenom besvär som af Klaganden sjelft eller Lagligen befullmäktigadt Ombud skola underskrifva samt att innan kl 12, å 30 dagar härefter som denna dag oräknad, blifver torsdagen d 20 instundande juli till Kongl Hofrätten ingifvas dock att Kyrkoherden Lindbäck, som häktad, har om han till ändringssökande sig befogad finner sin besvärsskrift till författande hvaraf han nu må om biträde hos Kongl Majt:s Bef Hafv sig anmäla inom nämde tid, aflämnadt till Kongl Majt:s Bef Hafv som därmed vidare på sätt 29 puncten af Kfd d 23 mars 1807 föreskriver och åligger det uti de begärde fastställde kostnadsräkning.

Och åligger det Mamsell Ågren der hon sig besvär vill att vid sine besvär bilägga bevis att de henne till utgifvande ådömde Böter blifvit i Ränteriet nedsatte men och också af två vederhäftiga män utgifven löftesskrift deruti de en för bäge och bäge för en borga för samma Böter hvilken löftesskrift förut bör efter hos vederbörande Kronobetjänt eller och Kyrkoherden eller der i hans ställe är i församlingen der löftesmännen hafva deras hemvist som eger meddela vittnesbörd om löftesmännens vederhäftighet. Men är Mamsell så fattig att hon ej förmar berörde Böter utgifva bör jämte besvaren företes intygande derom af Domstolen eller Dommarerna eller om det ej kan ske af vederbörande Kronobetjänt eller Pastor i den församling der Mamsell Ågren bor och har fått hemvist försummar Klaganden något af hvad sålunda blifvit föreskrifvit skall Klaganden hafva förlorat sin heder och besvaren komma ej under pröfning.

*

Inästa nummer kommer ytterligare några protokoll från Nordmarks härad som berör giftmorden i Silbodal.

Sid 54.

II.A. Gunilla Halvardsdotter och Olof Olofsson har ytterligare en dotter - Gunilla född 1734 (hfl).

Sid 55.

III.A.1. Abbelona Nilsson var född 1727 den 4 mars (hfl).

Sid 56.

III.A.5. Maria Nilsson var född 1732 den 7 jan (hfl).

Sid 56.

III.D.1. Per Olofsson var född 1730 den 21 mars (hfl).

Sid 57.

III.D.2.c. Skall vara Jan Henriksson (hfl).
Bertil Grundström, Tranås

Medlemsavgiften

Du har väl kommit ihåg att betala Din medlemsavgift för 1999? Om inte, så använd det inbetalningskort som fanns med i förra numret av VärmlandsAnor. På så sätt besparar Du styrelsen det avsevärda merjobb och de merkostnader som ut-sändandet av påminnelser innebär. Information om medlemsavgiften finner Du på sidan 2 i detta nummer.

C. V. Bromander - domprost och släktforskningspionjär

Carl Vilhelm Bromander föddes i Norra Ed, Kila socken den 9 februari 1865. Hans far var hemmansägaren Anders Bromander, född i Vässby, Kila. Modern, Lovisa Höberg var från Västra Takene i samma socken. Hon var 28 år yngre än sin make och även syster till skrivarens farfars farmor. Det var hemma i Norra Ed som Carl Vilhelm fick sluta sina dagar en vecka efter sin 98-årsdag. Han vilar i släktgraven på Kila kyrkogård.

Fornminnesintresserad yngling

Bromander började sina studier vid läroverket i Åmål 1881 och fortsatte året därpå vid läroverket i Karlstad. Han avlade studentexamen 1888 och inledde därefter akademiska studier i Uppsala. Han prästvigdes i Filipstads kyrka den 21 juni 1896.

En av hans första tjänster blev som vice pastor i Södra och Norra Finnskoga under ett år 1898-99. Där samlade han in ett hundratal etnografiska föremål från den skogsfinska kulturen och skänkte dem till Nordiska Museet i Stockholm. Redan som skolyngling hade han samlat på fornminnen i sin hembygd, och hans insats för finnkulturen kom också att leda till att forskaren Nils Keyland kom att anställas av Nordiska Museet för att ägna sig åt finnkulturen. Bromander publicerade också några artiklar om finnkulturen.

Frej Alsterlind berättar i sin minnesteckning vid prästmötet om hur Bromander under sin tid som informator hos komminister Oskar Ludvig Heintz i Stora Kil sommaren 1886 strövade omkring på de gamla gravfälten i närheten av prästgården, och så småningom tog sig upp på kyrkvinden, där han torkade dammet av mörka oljetavlor och plockade ihop sönderfallna epitafier. Slutligen tog han fatt pennan och skrev av deras inskriptioner. Detta kom att bli en av de viktigaste grunderna för hans stora intresse för värmländsk kulturhistoria.

Bromander blev en aktiv medlem av Värmlands Naturhistoriska och Fornminnesförening. Under åren 1902-14 var han intendent för Värmlands museums kulturhistoriska avdelning, när museet ännu endast upptog några rum i gamla

gymnasiehuset i Karlstad. Uppdraget var naturligtvis ideellt, och för museet nedlade han mycket arbete på lediga stunder. Redan som skolyngling skänkte han till museet en samling lösa fornfynd från sin hembygd, och som intendent kom han att verka för flera fina tillskott till samlingarna. I sin syssla kom Bromander att verka i kilaprosten Anders Lignells fotspår. Årsboken Värmland förr och nu för 1937 är tillägnad honom och innehåller också hans bibliografi. Bromander har beskrivit museets äldsta historia på ett utmärkt sätt i skriften "Några anteckningar om Värmlands museum" som utkom 1919.

Prästmannen

Som präst kom också Bromander att beskriva en lysande bana. Efter några år som obefordrad blev han 1901 pastoratsadjunkt i Karlstad och redan 1907 kyrkoherde i Ölme. 1915 följde förflyttning till kyrkoherdetjänsten i Fryksände och sju år senare blev han domprost i Karlstad, en tjänst som han lämnade vid 72 års ålder 1937 då han drog sig tillbaka till sin hembygd.

Hans stora framgång som präst kan kanske förklaras med hans kulturhistoriska intressen, som bringade honom i kontakt med många som annars aldrig satte sin fot i kyrkan. Ändå tappade han inte bort sin centrala uppgift som själsörjare, där han hade hjälp av sin lätthet att komma i kontakt med personer av olika slag. I sin prästgärning kom Bromander delvis att verka i en nedgångstid för kyrkan ansatt från olika håll av dels väckelserörelsen och dels av radikala element. Bromander kom dock att, delvis inspirerad av en folkliga väckelsepredikan, med en folklig evangelisk förkunneelse locka människor till sin predikstol. Domkyrkan i Karlstad var ännu på 1920-talet välbesökt vid de söndagliga högmässorna och helt fylld vid de stora högtiderna.

Genealogen

Det är emellertid som genealog och personhistoriker, som vi har störst anledning att minnas Bromander idag. Bromander spanner över ett brett register. Han har författat minnesteckningar över

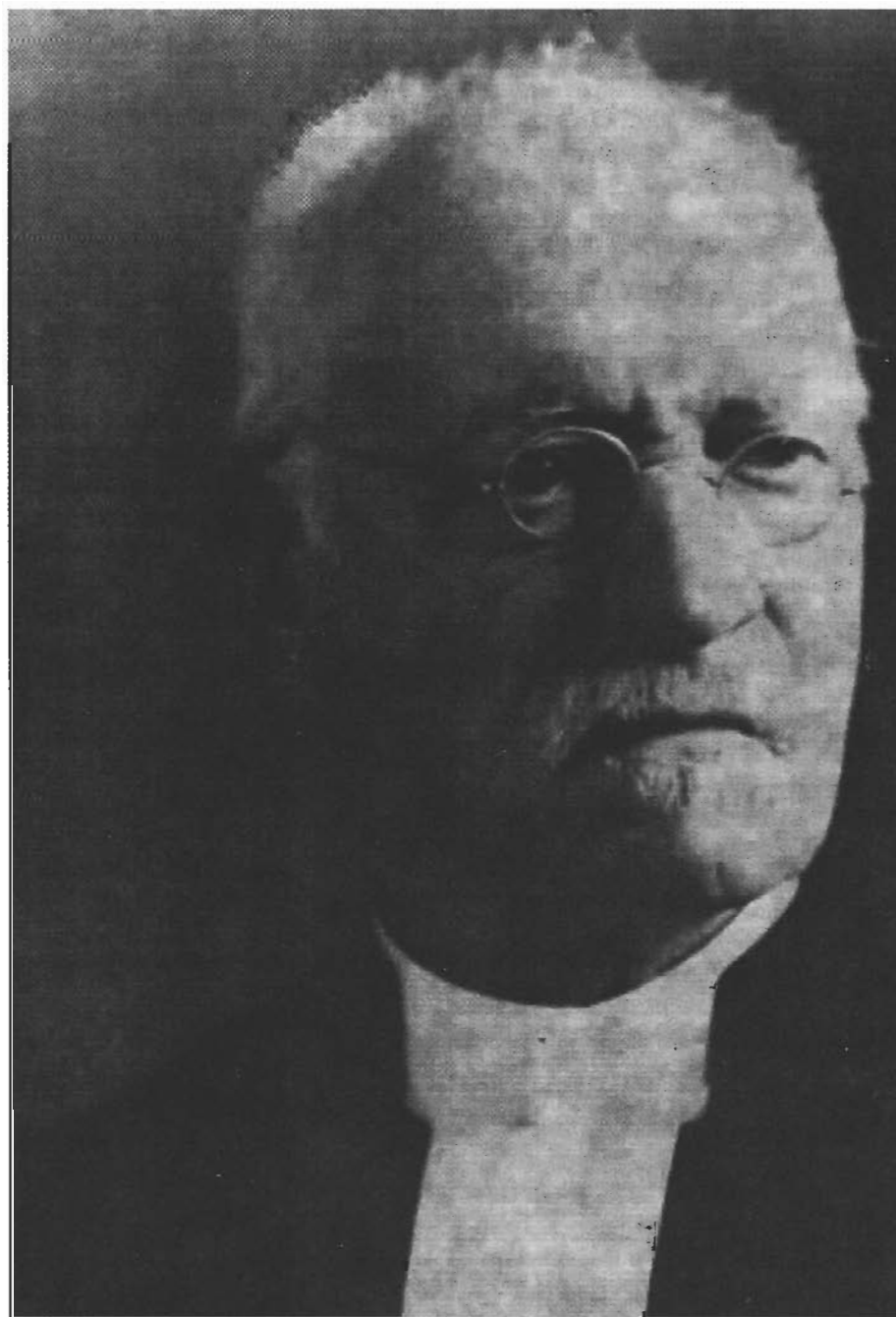
landshövdingar och biskopar, han har porträtterat en rad i Karlstad och övriga Värmland verksamma konstnärer och kulturellt verksamma personer. Han har skrivit om byggmästarna Christian Haller, Philip Eckel, Sven Hertz och Johan Georg Reincke, bildhuggare som Isak Schullström och Erik Grund, samt kyrkomålaren Erik Jonæus.

Bromander har också skrivit om mer okända personer från Värmland. Ett exempel på det senare är konstnären Antonius Svensson från By socken, av Bromander kallad "en värmländsk konstnär som aldrig blev färdig". Minnesteckningarna utkom ofta som småtryck. Säfle bibliotek har en fin samling av dessa tryck, med proviniens från Kila församlingsbibliotek dit de skänkts av domprosten själv.

Bromander fick av 1917 års prästmöte uppdraget att fortsätta Johan Hammarins "Carlstads stifts herdaminne" från 1846-49. Det nya herdaminnet kom inte att fullbordas av Bromander, men hans samlade material blev en viktig källa för Anders Edestam, när han verkligen kom att fullborda herdaminnet fram till våra dagar. Att inte själv få möjlighet att föra sitt verk till fullbordan kom säkerligen att smärta Bromander. I en intervju vid 90-årsdagen säger han, att "jag har använt sömnlösa nätter för detta arbete".

Bromander var från 1905 till 1923 minnestecknare vid Karlstads stifts prästmöten, en uppgift som han genomförde med stor respekt för de avlidna ämbetsbröderna. Som ett exempel kan nämnas minnesteckningen över komminister Gustaf Karlberg i Älgå, av andra beskriven som en i det praktiska livet bortkommen kammarlärare som producerade historiska skrifter av begränsat värde. Med Bromanders ord blir det istället:

Karlberg var en av dessa vidsynta präster, som älskat icke blott folket utan även bygden och som i så hög grad bidragit till att genom bygdebeskrivningar icke blott upplysa människorna om deras hemort utan ock just därigenom bringa människorna litet närliggande literär sysselsättning och glädje och skänka dem kärlek till själva den jord, som varit deras faders sedan uråldriga tider - den

C V Bromander (1865 - 1963)

viktigaste förutsättningen för en verklig fosterlandskärlek och även en viktig förutsättning för den pietet för det ideala, vilken prästen alltid bör vinnlägga sig om att främja och som i sin tur kan främja pieteten för det andliga och gudomliga. Karlberg hade en obetvinglig studiehåg och verklig forskarbegåvning och lät redan samma år som han tog studentexamen trycka en utredning av både sin fä-

derne- och mödernesläkt. Och den glädje han själv kände av varje forskningsresultat ville han även meddela åt andra genom en hel del små arbeten, som han utgav, särskilt om den bygd, där han hade sin verksamhet.

Nog kan man i Bromanders minnesord över Karlberg ana en andlig släktskap och orden säger säkert en hel del om Bromander själv och hans forskarmöda och

forskarglädje. Andra minnesteckningar över präster i äldre tid publicerades i Karlstads stifts julbok. För sina forskningar blev han vid Uppsala universitets 450-årsjubileum 1927 utnämnd till teologie hedersdoktor.

Samlingarna på Arkivcentrum

Bromanders släkthistoriska samlingar tillhör idag Stiftshistoriska Sällskapet i Karlstad. De förvaras vid Arkivcentrum, och är till stora delar tillgängliga via microfiche i forskarsalen. De omfattar åtskilliga värmlandssläkter och till grund ligger omfattande arkivforskningar och en stor mängd tidningsklipp. De är lätta att hitta i och innehåller mycket intressant information.

Några genealogiska utredningar kom också att tryckas, bl. a. Branzellska släkten och Boltziussläkten. 1915 trycktes på Grundels boktryckeri i Kristinehamn "Värmländska ättartal", en skrift som behandlar släkter i Ölme. Dess förord förtjänar att citeras, då det visar på att Bromander verkligen var framsynt person, samtidigt som han är tidstypisk i sitt sätt att argumentera för släktforskningens "nytta":

För genealogi och personhistoria råder i våra dagar ett starkt intresse. Ett utslag av detta intresse är föreliggande arbete, som omfattar några värmländska allmogesläkter, närmast från Ölme socken och härad. Ingen må anse, att ett sådant arbete över obemärkta allmogesläkter är överflödigt, eller onyttigt. Nej, det äger tvärtom alldeles samma existensberättigande som dylika arbeten över vilka andra släkter som helst, t. ex. adels- eller ämbetsmannasläkter. Ty har icke allmogen för varje teg den odlat bidragit till den allmänna odlingen lika väl som vetenskapsmän och konstnärer och hjälpt till att skapa de ekonomiska förutsättningarna för dessas existens? (...) Så må då detta lilla arbete utgå och verka för sitt syfte! Må det stärka hembygds- och fosterlandskärleken i Ölme åldriga trakter, och må det lända till både nöje och nytta för mina församlingsbor, för vilka det närmast är skrivet. De skola helt visst

Värmlands Kyrkboksregister

Detta är vårt samlingsnamn på alla de register av olika slag, som framtagits av både privatpersoner och institutioner.

I släktforskarförbundets registerregister upptar Värmland över 200 rader, men en stor del av landskapet är fortfarande en vit fläck på registreringskartan. Beroende på hur man räknar så finns här 98 församlingar. För 33 av dem finns register i någon form utgivna för försäljning. Men av dessa är enbart två helt klara, nämligen Bogen och Stavnäs. Ytterligare fem är komplett inmatat på dator, men är under korrekturläsning och redigering.

Det vi menar med komplett är att register till födde, vigde och döde skall vara utgivna till och med år 1900 eller senare.

Det har hittills inte funnits någon samordnande funktion för dessa registreringsinsatser. Vilket, i några fall, har visat sig, då samma arbete gjorts på två ställen.

Vi ber Er därför att anmäla alla registreringsprojekt till undertecknad. Ni förpliktigar Er inte till något, utan hjälper till att undvika dubbelarbete.

Målet är dock att få en central databas över samtliga Värmlands kyrkböcker. Problemet är att befintliga register är i så många olika former. De finns på data-media, i tryckt form eller på mikrokort. Vissa är enbart maskinskrivna avskrifter.

Hur kan man då lösa dessa problem. Värmlands Släktforskarförbund har resurser att samla dessa register i en central databas. Vi har även, än så länge, i arbetsmarknadspolitiska åtgärder, personal som kan föra över maskindrivna register till datamedia.

Vi vore därför tacksamma om de, som gör register över Värmland, kunde ställa dessa till förfogande för en framtida databas. Föreningen har tagit fram en skrift med råd och tips vid registrering av kyrkböcker. Där beskrivs de absoluta minimikrav som ett användbart register kräver. Skriften delas ut gratis åt de som gör register till vår databas.

Vi har som arbetssätt att ge ut register i tryckt form. Detta för att alla, även de utan dator, ska få tillgång till dem. Utgivningen sker till självkostnadspris. Registratören får naturligtvis ersättning för sina kostnader, men ju högre ersättning desto högre pris på registret.

För de som själv trycker sina register, hjälper vi gärna till med marknadsföring. Vi köper registren till något lägre pris och tar in dem i vårt sortiment till samma pris som registratörerna.

Frågor om Värmlands Kyrkboksregister mottages helst brevledes (e-post eller vanlig post), då jag har oregelbundna arbetstider.

Gunnar Jonsson

Älvhagsgatan 25

SE-661 40 Säffle

Tel/Fax: 0533-10559

kilagenealogen@swipnet.se

Du kan bli Stödjande medlem i **Sveriges**

Släktforskarförbund, för bara **180**

kr/år. Du får *Släkthistoriskt Forum*, Svenska

Antavlor, köprabatter m.m.

Sveriges Släktforskarförbund,

Box 30222, 104 25 Stockholm. Tel. 08-695

08 90. E-post: genealogi@genealogi.se

C.V. Bromander...

Fortsättning från sid. 15

läsa det med intresse.

Exemplarisk livsföring

Trots att han egentligen aldrig haft god hälsa kom Bromander alltså att få uppleva sin 98-årsdag. Detta var ett resultat av en exemplarisk livsföring. I Frej Alsterlinds minnesteckning beskrivs han som en korrekt vänlig gammal farbror, sparsam och enkel i livsföringen men försedd med en god portion humor.

Genom sitt långa liv fick Carl Vilhelm Bromander ägna mycket tid både åt sitt yrkeskall som präst men också som en pionjär inom den värmländska släkt- och personhistoriska forskningen. Så visst finns det goda skäl för oss sentida släktforskare att känna till och med tacksamhet minnas C. V. Bromander som den verkliga pionjär han var. Släktforskning var under Bromanders verksamma period en ofta mödosam sysselsättning, där arkivalierna inte var så lätt tillgängliga som idag. Genom sina banbrytande arbeten har Bromander gjort stora tjänster för värmländsk släktforskning.

Carl-Johan Ivarsson

0533-64082

Nr 65

Antavla nr 65

Min vän Harry Johansson i Arvika bad mig att renskriva hans släktutredning i form av en antavla. Harry bad mig också att skicka antavlan för publicering i VärmlandsAnor, vilket löfte jag härmed infriar. Harry bor på Parkgatan 18, 7 tr, 671 40 Arvika.

Han har en del intressanta namn i sin antavla, som säkert känns igen av några läsare. Det bör inte vara alltför svårt att hitta fortsättning på flera grenar. Hans morfarsfar var från Pyntetorp i Gräsmark, och kallades därför "Pynt-Ola" av grannarna i Eda. Klicknamnet hängde med i flera generationer, varför också Harry som liten kallades "Pynt-Harry". Det kan man kalla gratishjälp i forskandet.

Kenneth Larsson

Jakobsgatan 14 b, 5 tr

671 40 Arvika

Forskarsalen öppen på lördagar

Under perioden mars till maj är forskarsalen på Arkivcentrum Värmland öppen kl 09.00 - 13.00 följande lördagar:

6 mars, 13 mars, 20 mars, 27 mars,

10 april, 17 april, 24 april, 8 maj,

29 maj.

De värmländska mikrokorten är tillgängliga som vanligt. Vill Du däremot låna originalhandlingar, så måste Du beställa dessa dagen innan.

En erfaren släktforskar från föreningen kommer dessa dagar att finnas i forskarsalen. Om Du har några frågor eller vill diskutera något problem så hjälper han eller hon till med tips och råd.

Det är inte bara styrelsen som skall ställa upp och assistera mindre erfarna medlemmar. Du som ändå har ärende till forskarsalen någon av ovanstående dagar och vet att Du kan hjälpa till med detta, ring ordföranden 054-872754.

Upprättad för Harry Johansson, f. 23/2-1924 i Charlottenberg.					Orter i (S) län om inte annat anges	
Antavla nr 065	Generation I	Generation II	Generation III	Generation IV	Generation V	
Nr 2-3 (1)	Nr 4-7	Nr 8-15	Nr 16-31	Nr 32-63		
Nr 2. far	Johansson					
Johansson	Johannes					
Johan Alfred						
Målarmästare	f. 21/3-1859	8				
f. 3/5-1887	Gesäter(P), V Fjäll		Johansson, Anders		Svensson, Johan. Riksdagsman	1779, Dals Ed(P) - 1861, Ransäter
Öe Ullerud, Kilstorp	d. 25/6-1929		f. 1/2-1836, Gesäter(P), Näs	1811, Gesäter(P) - 1855, Gesäter(P)	Andersdotter, Karin	1782, Gesäter(P) - 1843, Rännelanda(P)
d. 5/7-1966	Hova(R)		d. 1921, Ransäter	Persdotter, Britta	Nilsson, Per	1775, Rännelanda(P) -
Arvika	4			9	Persdotter, Kerstin	1785, Rännelanda(P) -
g. 16/4-1914	Larsdotter	Persson, Lars		Håkansson, Per	Jonsson, Håkan. Soldat	1758, Ekshärad - 1828, Ekshärad
	Catarina	f. 4/2-1829, Ekshärad, Älvbrotorp		1797, Ekshärad - 1883, Ekshärad	Ersdotter, Lisa	1759, Ekshärad - 1804
	f. 24/3-1862			Larsdotter, Cajsa	Strandberg, Lars Gustav. Soldat	1783, Ekshärad - 1849, Ekshärad
	Ekshärad, Älvbrotorp	10		1806, Ekshärad - 1883, Ekshärad	Zellinger, Greta Stina	1784, Ekshärad - 1857, Ekshärad
	d. 2/2-1903	Håkansson, Lisa		Rask-Håkansson, Håkan. Fältjägare	Jonsson, Håkan	Se nr 40
f. 23/2-1924	Ransäter	f. 19/4-1829, Ekshärad, Solberg		1794, Ekshärad - 1856, Ekshärad	Ersdotter, Lisa	Se nr 41
Eda, Charlottenberg	5			Svensdotter, Catarina	Otter-Eriksson, Sven	1777, Ekshärad -
	Olsson			11	Persdotter, Ingegärd	1771, N Ny - 1839, Ekshärad
	Per	Persson, Olof		Jonasson, Per (Oranen)	Pålsson, Jonas (Kukkoinen)	1745, Gräsmark - 1827, Gräsmark
g. 21/5-1955		f. 21/1-1819, Gräsmark, Timbonäs		f. 1782, Gräsmark, Timbonäs	Elofsdotter, Kerstin	1746, Gräsmark - 1828, Gräsmark
		d. 29/7-1910, Eda, N Mon		Olfsdotter, Karin (Motilainen)	Persson, Olof	1753, Gräsmark - 1785, Gräsmark
		g. 23/3-1855		f. 23/1-1784, Gräsmark, Timbonäs	Olofsdotter, Marit	1751, Gräsmark -
		Persdotter, Maria		Jönsson, Per	Ersson, Jöns	1759, Norge, Döljli - 1836, Eda
		f. 22/5-1827, Eda, Häljeboda		1789, Eda, Ås - 1886, Eda, Häljeboda	Bengtsdotter, Karin	1760, Eda -
		d. 8/4-1914, Eda		Hernstedt, Stina Greta	Hernstedt, Anders. Samsknakare	1750, Kristineh. - 1834, Gunnarsk.
		g. 12/6-1886		1788, Gunnarskog - 1852, Eda	Bredholm, Magdalena	1759, Västergötland - 1843, Gunnarskog
Nr 3. mor		6			Andersson, Mathes. Ängvaktare	1753, Gunnarskog - 1800, Norge
Persson	Andersdotter	Eriksson, Anders		Mathiasson, Erik	Gustafsdotter, Kerstin	1767, Eda -
Kristina	Kerstin	f. 8/5-1827, Eda, Ås		f. 7/5-1793, Eda, Häljeboda	Persson, Lars. Fältjägare	1768 -
		d. 20/2-1861, Eda		Larsdotter, Kerstin	Olfsdotter, Marit	1769, Gunnarskog - 1799, Eda
f. 14/2-1892	f. 11/6-1858			14	Andersson, Sven. Ängvaktare	1766, Brunskog - 1831, Eda
Eda, Häljeboda	Eda, Sjögerväl				Nilssdotter, Carin	1769, Eda - 1833, Eda
d. 28/10-1978	d. 3/6-1911				Olsson, Thomas	1751, Köla - 1825, Eda
Arvika	Eda, Charlottenberg	d. 7/6-1920, Eda, N Mon			Andersdotter, Karin	1753, Eda -
		7				
22/10-1997						

En storgodsägare i Värmland och Dalsland

I sockenboken Nössemark - Dalsländsk gränsbygd i ord och bild kan man läsa under fastigheten Sund, sidan 293:

Enligt ett protokoll från 1619 ägdes då hela Sunds gård av Margareta Pedersdotter på Bro. Hon var troligen gift med en Pär Nilsson i Bro. Han ägde då Bro sätesgård jämte ett flertal andra hemman i Värmland.

Redan i detta citat ser jag ett fel. Margareta var inte gift med Pär Nilsson utan med Nils Månsson Roos. Dessutom dog Margareta barnlös och hade inga bröst-arvingar.

Nästa citat lyder: Pär Nilsson och Maret Nilsdotter var troligen helsyskon. Maret ärvde sin mors äga i Sund och hade den till 1623.

Maret Nilsdotter sålde 1623 sin äga till Björn Nilsson i Sund. Jag tror att denna arvslott såldes inom släkten och kan med fog anta att Björn var bror till Maret och Pär.

Om jag får tro utan att ha några bevis så var Maret, Pär och Björn barn till Nils Månsson Roos i ett tidigare äktenskap och på så sätt kan Maret och Björn ha ärvt ägorna i Sund i Nössemark medan Nils fått arv i Bro. Jag har i flera år i omgångar försökt få klarhet i detta, men varje gång fått ge upp. Kanske någon kan hjälpa mig att reda ut detta så är jag tack-sam för jag har släktskap med såväl Margareta Persdotter som med Maret Nilsdotter och Björn Nilsson.

Nedanstående ansedel utvisar vad jag vet om Margareta Persdotter:

Margareta Persdotter

Storjordägare i Värmland och Dalsland. Hon ärvde frälsegods i Steneby socken på Dal efter sin mor Karin Andersdotter. Efter fadern Per Larssons "Lille Per" död ärvde hon även sätesgården Bro i Värmland där hon och hennes man Nils Månsson Roos lär ha vistats från 1579. Efter makens död 1603 styrde och ställde Margareta ensam över sina domäner. Bara i Steneby under sätesgården Dingelvik hade hon 12 ° frälsehemman.

Det var inte bara i Steneby hon ägde egendomar. Enligt ett protokoll från 1619 ägde hon hela Sunds gård i Nössemarks socken på Dal samt ett flertal frälsehem-

man i Värmland. Margareta Persdotter dog barnlös i Bro omkring 1629 och som närmaste arvinge anmälde sig Elin Jacobsdotter Snakeborg Bååt, maka till ryttmästare Lennart Persson Svenske.

Nils Månsson Roos

Margareta Persdotters make Nils Månsson Roos tillhörde liksom sin far Karl IX:s ryttare. Död 1603 i Karl IX:s fälttåg i Livland. Han var son till Måns Knutsson Roos av Hjelsäter. Tillhörde Karl IX:s ryttare och satt på herresätet Blomberg i Västergötland. Gift med Christina Gregorsdotter.

Per Larsson (Lille)

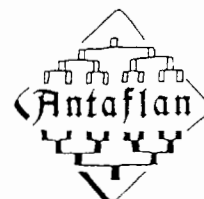
Margareta Persdotters far Per Larsson (Lille) var fogde med säte på sätesgården Bro i Värmland. Född 1522 i Östbro, Bro och död där 1577. Gift med Karin Andersdotter död 1576

Lennart Paulsson

Nössemark 70

688 91Ed

Tel 0534-30005

Nr 66

Antavla 66.

Jeg mottok for et par dager siden siste nummer av "VärmlandsAnor", og har igjen gledet meg over et meget leser-verdig og infomativt blad.

Ser at dere etterlyser flere antavlor. Derfor sender jag anekdoter over min mormor Ingeborg Alvida Perdotter, f. 15/3-1878 i Ö Bön, Töcksmark.

Det hadde spesielt vært interessant og kunne følge hennes morslinje, for å finne en event. "stammor".

Det Er derfor jeg nå setter min lit til de mange lesere av "Värmlands Anor" i håp om at noen kan hjelpe meg videre.

Kari Nicolaisen

Fjellveien 31a

NO-1678 Kråkerøy

Norge

Hur hade "våra gamla" det?

Det har sagts att varje generation borde ha sin egen berättare. I vår släkt har det alltid berättats. Tidigare har också många uppteckningar gjorts och nu är det vår generation som vill föra berättartraditionen vidare.

Kusinerna berättar

Vi har en aktiv släktförening - Tomasbol-Åskekärns Släktförening i Dalsland - som för några år sedan kom med idén att i brevcirkelform samla in muntlig tradition.

I vår brevcirkel började vi med att skriva om farmor/mormor. Vi berättar ur olika synvinklar, inte minst åldersmässigt. Det var en skillnad på över tjugo år mellan den äldsta och yngsta deltagaren. Vår äldsta kusin var född 1908 och hon hann skriva ner många minnen innan hon avled 1995. Minnen som var mycket värdefulla för oss andra att få ta del av.

Vi var sex kusiner och en kusiningift som började skriva 1993. Breven skickas i en bestämd ordning mellan oss, och en "runda" avverkas på ett år. Vi plockar bort

vårt gamla brev, skriver ett nytt och brevcirkeln går vidare. Alla har då fått läsa varje bidrag. Breven blir sedan införda i släktföreningens årsskrift med personhänvisningar till familjetablerna över den genealogiska forskning som föreningen har sammanställt.

Berättelserna är lokalhistoria

Breven skildrar det dagliga livet och personerna i den lilla byn Klevmarken i Dalsland så som vi själva minns eller som vi hört berättas. Alltefter som vi läst breven har fler och fler minnen frammanats och nu, hösten 1998, avslutade vi vår sjätte "runda". Intresse har väckts hos den yngre generationen - kusinbarnen - som också har lämnat bidrag till cirkeln.

Brevcirklar av det här slaget kan stärka släktgemenskapen både nu och framdeles, och våra efterkommande får veta en del om tidigare generationers liv och leverne i vår bygd. Om något år kan vi förhoppningsvis sammanställa våra minnen till en skrift.

Gunnel Kvarnström, Karlstad

Antavla nr 066	Upprättad för Ingeborg Alvida Persdotter, f 15/3-1878 i Ö Bön, Töcksmark				MM (7) till Kari Nicolaisen. Alla orter i (S) län	
Generation I	Generation II	Generation III	Generation IV	Generation V		
Nr 2-3 (1)	Nr 4-7	Nr 8-15	Nr 16-31	Nr 32-63		
Nr 2, far	Ersson	Bryngelsson, Erik				
Bryngelsson	Bryngel	f. 1740, Östervallskog, Strömmer				
Per		d. 1808, Töcksmark, Ulvenäs				
	f. 2/1-1789	8				
f. 24/2-1837	Töcksmark, Ulvenäs	Bryntesdotter, Marit	Nilsson, Brynte	Örjansson, Nils	1682, Töcksmark, Ulvenäs - 173(3)	
Töcksmark, Ulvenäs	d. 24/7-1881	f. 17/1-174(9), Töcksmark, Ulvenäs	f. 19/7-1721, Töcksmark, Ulvenäs	Bryntesdotter, Britta	1690, Töcksmark - Töcksmark, Ulvenäs	
d. 2/6-1920	Töcksmark, Ulvenäs	d. Töcksmark, Ulvenäs	Larsdotter, Marit	Bryngelsson, Lars	f. i Östervallskog, Ivarsbryn	
Töcksmark, Ö Bön		4	9 f. 1716, Töcksmark	Andersdotter, Ingrid	1681, Östervallskog - 1754, Östervallskog	
	Persdotter	Andersson, Per	Persson, Anders	Nilsson, Per		
	Ingrid	f. 1774, Töcksmark, Ö Bön	f. 1728, Töcksmark, Ö Bön - 178(5)	Eriksdotter, Ingrid		
Nr 1, ansökare						
Persdotter						
Ingeborg Alvida	f. 13/10-1798	Töcksmark, Ö Bön	10 f. 1742, Töcksmark, Ö Bön			
	Töcksmark, Ö Bön	Olofsdotter, Britta				
f. 15/3-1878	d. 27/12-1841	f. 1771, Sillerud, Snarkil				
Töcksmark, Ö Bön	Töcksmark, Ulvenäs	d. Töcksmark, Ö Bön	Ersdotter, Anna			
	5	11 f. 1736				
	Jansson	Nilsson, Jan				
	Carl	f. 1750, Nyed				
	f. 11/2-1791		12			
Nordström	Nyed, Forsnäs	Jansdotter, Stina	Olsson, Jean			
Anders		f. 0/12-1753, Nyed, Forsnäs	Eriksdotter, Kerstin			
f. 2/10-1871, Älgå						
Nr 3, mor			13			
Karlsdotter	Persdotter	Andersson, Per	Persson, Anders	Nilsson, Per	Se nr 40	
Maria	Anna	Se nr 10	Se nr 20	Eriksdotter, Ingrid	Se nr 41	
	f. 1802		Hansdotter, Ellika			
f. 1/4-1844			14 Se nr 21			
Töcksmark, V Bön	Töcksmark, Ö Bön	Olofsdotter, Britta				
d. 14/1-1920	d.	Se nr 11				
Töcksmark, Ö Bön	Töcksmark, V Bön		Ersdotter, Anna			
	7	15 Se nr 23				
18/9-1998						

ANOR SÖKES

Till ANORSÖKES tar vi emot frågor om anor och ättlingar från alla, som är medlemmar i en släktforskarförening

402. Jeg er på jakt etter opplysninger om slekten *Uppman* som kom til Norge fra **Värmland**. Min bestefar het *Birger Uppman* og hans far *Axel Uppman*. Han hadde også en bror som het *Johan* pluss en til, som jeg ikke vet navnet på. Han skal også ha hatt flere søstre. Minst en skal ha utvandret til USA. Jeg tror de kom fra **Holmedal**? Så vidt jeg vet skal det være en gård som fortsatt er i familiens eie. Det er også mulig at familien tidligere har brukt navnet *Nevenfelt* (Newenfeldt?). Jeg har tidligere hørt en historie om at de fikk navnet *Uppman* da de tjenestegjorde i det svenske forsvaret. At alle fra det området fikk dette navnet. Om historien er sann vet jeg ikke.

Lars Løkkebø
Hubroveien 21
3940 Heistad, Norge
llokkebo@telemarksnett.no

403. Jag söker föräldrar till nedanstående soldater, alla i **Dalby sn**

a) *Olof Gunnerfelt* f 1715 i **Gunneby** och hans hustru *Ingeborg Eskildsdotter* f 1716 i **Gunneby**

b) *Gunnar Gunnarsson Tutenfelt* f 1720 i **Tutstad**

c) *Anders Lillman* f 1722 i **Lillbergsgården**.

Henny Högberg
Klarälvsvägen 10 c
680 50 Ekshärad
tel 0563- 40 271

404. Jeg undrer på om noen kan slå etter noen opplysninger om min mormor som bodde en tid i **Arvikaområdet** før hun døde. Hun flyttet dit med sin mor og sine to døtre i november - desember 1924. Hennes ene datter døde umiddelbart etter at de kom dit. Hennes andre datter var min mor, *Nora Marie Larsen*, f. 22 august 1904. Hun fikk en datter *Gunborg Marie* f. 9 juli 1925. Jeg er interessert i hva Mormor og tante *Arilda* døde av og om de kjøpte stedet de bodde på og hva ellers kan finnes om dem. Oldemors navn: *Mat-*

hilde Kristine Larsen f. 27 juli 1878 i **Kristiania** av foreldre: *Nils Larsen* og *Maria Andersdotter*, begge fra Värmland. Mathilde døde 11 januar 1930 og ble begravet fra "Michalieskirken" (?) i **Arvika**. Dødsårsaken skulle ha vært cancer. Hennes eldste datter *Arilda Larsen* f. 7 mars 1902 i **Kristiania** døde 7 desember 1924. Det har blitt sagt av "hjertesvikt", (men mulig suicide?) Jeg ville være glad for alle opplysninger som gir meg et bilde av deres tid i Arvika, Värmland.

Norunn Klettum
klettum@online.no

405. Jag söker anor till *Erik Olsson* f. 1787 enligt husförhör, död 16 sep. 1851 och han sista hustru *Kerstin Matsdotter* f. 1782 enligt husförhör, död 17 maj 1851. I första husförhöret 1851 för **Lekvattnet** står att de bodde på **Stengårds utskog öster om Ormhöjden**. Erik var gift 3 ggr och dyker upp 1807 som dräng i **Södra Lekvattnet**, men var hans första 20 år var är en gåta. Kerstin hade 3 oäkta barn varav ett med Erik som hon senare gifte sig med. Var hon levde mellan 1782 och 1815 har jeg ej kunnet utröna i kyrkoböckerna. Det är troligt att både Erik och Kerstin är ättlingar till finnar. Uppgifter som kan lösa problemen emotages tacksamt till:

Bengt Nilsson
Ferlinvägen 10
663 33 Skoghäll
tel. 054-516019
bengt.dixie@telia.com

406. Finns det någon som eventuellt har några upplysningar om dessa personer.

a) *Karin Håkansson* f. 1755? (gift med *Olof Jonsson* f. 5/3 1755 i **Wasserud**.)

b) *Maria Danielsdotter* f. 173(7). (gift med *Sven Hult* f. 19/8 1735 i **Munkfors, Ransäter sn.**)

c) *Kerstin Månsdotter* f. 1703/1707 i **Visnum sn.** (gift med *Sven Svensson Hult* f. 1701 i **Grythyttan sn.**)

d) *Nils Nyström* f. 175(7) **Blomskog**?

(gift 21/9 1783 i **Torsby**, med *Stina Svensdotter Hult* f. 20/4 1766 i **Torsby-Fryksände**.)

e) *Johanna Lindsköld* f. 6/8 1867 **Säfsnäs Kopparbergs län**. (gift med *Otto Kristoffer Öhrman* f. 24/11 1853 **Algrena bruk, Askersund**) *Johannas* föräldrar är *Carl Lindsköld* och *Stina Persdotter Astrid Hjelm*

Centralgatan 4 b
81538 Tierp
tel. 0293-12094
astrid.hjelm@mail.bip.net

407. Jeg søker aner til min oldefar, *Johan Berggren*, født 18.06.1864 i **Fryksände (Torsby)** i Värmlands län. Hans mor het sannsynligvis *Arin*. Han emigrerte til **Fåberg** ved **Lillehammer** i **Norge**, der han giftet seg og fikk etterslekt. Grunnen til at reiste til Norge, var bl.a. at han skulle jobbe som rallare ved jernbanen.

Rolf Wormdahl
Kvikselvn. 4
1655 Sellebakk, Norge
rolf.wormdahl@c2i.net

408. Jeg søker etter informasjon om *Søren Gustav Christophersen*, født ca 1830 i **Eda** i Sverige (Skrymterud?), innflyttet til **Tupperud** i **Søndre Odalen** ved **Kongsvinger** i **Norge** i 1856. Han gifter seg der med *Elen Marie Hansdatter*, f. ca 1830.

Eva Songe Paulsen
Boks 118
4230 Sand, Norge

409. Søker noen som vet/kan se i arkiv eller annet om familien *Olsson* og *Petter*sen/*Pettersen*. *Augusta Viktoria Olsson* født 1880 (1875?) i **Karlstad**. Hun flyttet til Norge før/i 1895 (får sønnen *Sigvart Amandus Nathanael* i **Fredrikstad**), vender tilbake til Sverige (**Seffle**) i 1896 (får datteren *Mimmi Linnea Viktoria*) og er senere på **Nøtterøy** i **Vestfold**. Hun bodde sammen med (Paul) *Amandus*

Nycklar till brukssamhället

Denna artikel har tidigare varit införd i Värmländsk Kultur 1998:4 och återges här med författarens tillstånd.

Nycklar till brukssamhället är ett samverkansprojekt mellan Värmlandsarkiv, Folkrorelsernas arkiv för Värmland och Värmlands Museum. Målsättningen är att producera en CD-ROM-skiva, baserad på arkivhandlingar med anknytning till värmländsk brukshistoria. Som exempel valdes Borgviks bruk i Grums kommun.

Tanken bakom projektet är att presentera arkivhandlingar för användaren, relaterade till ett sammanhang. Genom att samköra och jämföra en rad olika arkivexempel ges en kompletterande och mera levande bild av bruket. De exempel som används har bland annat hämtats från bruksarkivet, föreningsarkiv, kommunarkiv, Bergmästarearkivet samt Värmlands Museums rapporter. Viss tyngd läggs även vid fotografiskt material. CD-skivan kombinerar bild, text och ljud.

Borgvik - det värmländska järnbruksexemplet

Borgviks bruk kan sägas fånga in den värmländska utvecklingen av järnindustrin på ett bra sätt. Bruket grundades under det tidiga 1600-talet som ett led i den bergverkspolitik, som för värmländsk del innebar att gruvor och hyttor koncentrerades i Bergslagen och järn-

bruken lokaliserades allt längre västerut i landskapet.

Man uppvisade under verksamhetstiden en bredd i bruksrörelsen, som förutom järntillverkning, i likhet med många andra värmländska bruk också omfattade bland annat kvarnrörelse, skogsindustri, jordbruk, kraftrörelse och handel.

Kring detta bruk finns ett omfattande arkivmaterial bevarat, särskilt från tiden 1840-1920. Borgviks bruk är även väl-dokumenterat genom böcker och uppsatser. Till detta skall läggas Värmlands Museums omfattande insatser genom åren för att återställa delar av bruksbebyggelsen vilket skapat mycket material gällande detta område.

Utformning av presentationen

Tre ingångar kan användas på CD-skivan för att nå fram till arkivexemplen:

Guidad tur, som har till uppgift att demonstrera ett antal arkivhandlingar i syfte att stimulera fantasin hos användaren. Tre personöden har valts ut och följs genom arkivmaterialet: patronen, smeden och bonden. Deras vardag rekonstrueras med hjälp av arkivexempel.

Arkivskola är en handledning som visar vad som finns i arkiven och hur man hittar till materialet. Här ges exempel på dokument, knutna till ett visst tema t ex boende, fritid, omsorg om gamla och

sjuka o s v. Genom dessa exempel hoppas vi kunna stimulera andra till fortsatta studier.

Utforska själv, kan snarast ses som forskarens verktygslåda. Här anknys till olika register och t ex arkivdatabaser. Man ges här hjälp att själv söka sig vidare in i arkiven, kanske för att forska om någonting som fångat intresset i arkivskolan eller den guidade turen.

Förutom de tre ingångarna finns också en ordlista som anknys till uttryck som förekommer i allt underlagsmaterial. En längre referenstext som allmänt orienterar om brukshanteringen finns också med.

CD-skivan presenterades vid Arkivens Dag den 7 november i Arkivcentrum i Karlstad. I denna version är CD-skivan en demonstration av vad som kan göras med hjälp av arkivhandlingar, i detta fall från bruksmiljön. Vår förhoppning är att gå vidare och bearbeta andra områden kring vilka vi har arkivhandlingar t ex glasbruk, skogsindustri, kommunikationer, bank- och försäkringsväsende samt handel.

Genom detta projekt hoppas vi både att stimulera äldre forskare till nya områden samt att möta nya, yngre besökare med de moderna uttrycksmedel de vant sig vid.

Tomas Kvarnbratt, Värmlandsarkiv

Pettersen fra Tisler, Hvaler i Østfold, født 1849. Han var fisker, fiskehandler og senere fraktemann. De fikk mange barn sammen, men ble trolig aldri gift.

*Solfrid Henriksen
solfrith@online.no*

410. Jag söker släkt till min farmors pappa **Anders Andersson Wik**. Han var född den 29/12 1834 i **Sunne i Värmland**. Han kom till **Sollefteå** 1862. Gifte sig med **Anna-Britta Henriksdotter** 4/6 1863.

*Ulla Göransson
Planvägen 2
881 35 Sollefteå
tel 0620-162 88
oxygens@hotmail.com*

411. Jag söker föräldrarna till **Lars Erik Andersson** f 1833(1823)-02-25 i **Rudskoga**, d 1879-06-30 i **Filipstad**, gift 1855-09-02 i Filipstad med **Helena Maria Salander** f 1826-10-13 i **Filipstad**.

*Inga Wängstre
Ö Promenaden 1 A
611 34 Nyköping
tel 0155-21 92 59*

412. Som tidigare meddelats arbetar jag med en inventering av samtliga invånare i Södertälje stads- och landsförsamlingar 1795-1895, och jag söker

a) Änkan **Maria Andersdotter** f 1813-10-19 i **Ransäter**, änka i **Salem sn** (AB) 1842-04-12 (enligt hfl), flyttade 1849 från **Södertälje sfs** till **Bondhalls**

båtsmanstorp, Södertälje lfs där hon gifte sig med båtsmannen **Anders Gustav Loberg** f 1825-09-21 i **Södertälje lfs**.

b) Hennes son **Anders Persson** f 1835-12-14 i **Ransäter**, som flyttade med sin mor 1849 från Södertälje sfs till Bondhalls båtsmanstorp i Södertälje lfs, varifrån han flyttade till Södertälje sfs 1851. Han var 1854-1855 åter bosatt i Bondhalls båtsmanstorp och hade då antagit släktnamnet **Wahlbeck**.

*Johan Sjöberg
Högländsvägen 12, 4 tr
152 31 Södertälje
tel 08-55 01 81 99
jseaberg@hotmail.com*

Boktips

Sven-Hugo Borg: Borgviks järn- utveckling och nedgång

"Borgviks järnbruk utveckling och nedgång 1840-1924" av Sven-Hugo Borg Redigering, layout, teckningar: Tore Andersson. Utgiven av Borgviks hembygdsförening, Herrgårdsvägen 9, 664 95 BORGVIK, 1998, ISBN 91-630-6970-9. Format: 22x24 cm, 215 sidor, Arkivkopior, fotografier, kartor, ritningar, teckningar. Källförteckning. Bokens framsida: Vattenhammare. Teckning av Ferdinand Boberg 1921.

Boken är ett stycke industrihistoria. Den historiska skildringen börjar med uppgifter och data från 1600-talet. Historiken är koncentrerad till järnrörelsen i Borgvik. Den utgör ett komplement till tidigare utgiven litteratur om Borgvik. Förf har 35 år i stålbranchen bakom sig och var vid pensioneringen verkst direktör inom Uddeholms AB, vilket borgar för sakkunskap i ämnet.

Den stora utvecklingen vid bruket skedde enligt förf 1840-1900. År 1924 avvecklades järnrörelsen. Det är den mellanliggande tiden boken huvudsakligen handlar om. Innehållet vittnar om en mycket noggrann forskning i de värmländska arkiven och arkiv på bl a Tekniska Museet. Den är rikligt försedd med tekniska uppgifter i form av ritningar, tabeller och diagram samt produktionsstatistik. Den är försedd med personskildringar, samt en tabell över skildrade personer med levnadsdata, samt förteckning över ägare och chefer vid Borgviks Bruk. Bl a ges uppgiften att Arkivcentrums i Karlstad arkitekt, Bror Almqvist föddes i Borgvik 1864. Boken är dessutom försedd med en tabell över äldre mått och vikter samt en ordlista. Där förklaras t ex vad bruskar och en slabat är för något.

Att göra en heltäckande beskrivning över innehållet skulle täcka flera sidor. Jag nöjer mig med urval. 1855-1866 byggdes "rallvägen", en ca 1° km lång hästdragen järnbana med 891 mm spår-

vidd mellan Värmeln och Vänern. Det fanns senare planer på en järnvägsförbindelse med Karlstad. Eljest transporterades mycket järn sjövägen. Borgviks AB var delägare i Persbergs Gruvaktiebolag. Kolning beskrivs. Gamla verktyg är avbildade med teckningar och foton. En perspektivteckning över Hyttan finns, dvs den det nu enbart finns ruiner kvar av. Den 3 oktober 1922 blåstes järn för sista gången. Förf berör även traditionen att delar av Eiffeltornet skulle komma från Borgvik.

Här och där finns personskildringar insprängda. Lite folktro finns även med, bl a hur förf räddades från "näcken" i 4-årsåldern. Borgviksälven var en farlig lekplats.

Det är en grundligt skriven bok, säkert mycket njutbar för teknikern, men även humanisten finner en hel del av värde. För släktforskaren finns de många personuppgifterna. En viktig del av Borgviks och Värmlands industrihistoria.

Bernhard Granholm

Margaretha Hedblom: Bland dalfolk och värmlänningar i Svensk-Amerika

"Hälsa dem därhemma" av Margaretha Hedblom. Dalaförlaget Malung 1998, inb., 203 sid, ill, ort- och personregister, ISBN 91-85014-91-5. Mer upplysningar hos förlaget, tel 0280-71770.

När Margaretha Hedblom vid en sammankomst i Cambridge, Minnesota, hörde med vilken inlevelse man sjöng sången "Hälsa dem därhemma..." kände hon att det var vad hon ville göra: förmedla hälsningar hem från några av de svenskamerikaner och deras ättlingar som hon lärt känna i den amerikanska Mellanvästern under nära tjugo års rundresor med bandspelare, anteckningsblock och kamera.

Hon har förmågan att berätta och förmedla sina intryck så att man som läsare tycker sig lära känna och bli god vän med

de intervjuade personerna. Det är inte bara personer som skildras utan också den svenska kultur de fört med sig till Amerika.

Dalfolk och värmlänningar grundlade många av orterna. Det framgår av namn som Mora, Ostmark och Dalbo, den sistnämnda troligen bildad av dalslänningar, men också med många från Dalarna.

Flera av de intervjuade hade emigrerat på 1920-talet under depressionen, då det var hårda år i Sverige men också i Amerika. "Var det här verkligen Amerika. Det såg fattigt ut. Det hängde kläder på tork vid grå hus i arbetarområdena på ostkusten. Det var smutsigt och ostädat." Jenny Berggren-Johnson född 1905 i Gräsmark minns sina tankar när hon 1927 kom till Amerika.

Liknande tankar hade Gustaf Gerdin från Fryksdalen när han 1922 kom till Amerika: "Bara grå omålade hus, dåligt skötta gårdar och oplogade vägar. Något så dåligt hade han inte sett i Fryksdalen. Hur kunde dessa skjul stå emot vinterstormarna? "I kapitlet "Jag försöker vara morsk" berättar Gustaf om sitt liv, uppväxten i Fryksdalen och åren i Amerika. Han slutar med att säga: "Du skall veta att jag har haft ett bra liv i Amerika. Det har varit svårigheter, men också mycket roligt. Livet har varit fullkomligt för mig."

I kapitlet "De bodde som grävlingar i ett hål i backen" berättar 99-åriga Charlie Johanson med rötter från Munkfors och Östra Ämtervik. Föräldrarna utvandrade 1869. Charlie föddes 1885 och har aldrig varit i Sverige, men kan beskriva den vackra Klarälvdalen som om han växt upp där. Han berättar om föräldrarnas emigration, om svårigheterna den första tiden och om gamla svenska traditioner som brukades både i vardagslag och till högtider.

Kapitlet "Från Värmland till Wermeland" berättar att många värmlänningar tillsammans med dalfolk slog sig ner kring staden Cocato i Minnesota och att de grundade en evangelisk luthersk kyrka kallad Wermeland. Där berättas om emigranter från Vitsand, Lekvattnet och Östmark. Församlingen Wermeland finns inte längre, men Ostmark finns kvar och har

en fin kontakt med Östmark i Sverige.

Både Dalarna och Värmland har många fina vänortskontakter som betyder mycket för svenskättlingarna i Amerika. Margaretha Hedbloms intervjuer har skapat många nya kontakter. Hon berättar också om olika landskapsföreningar som fortfarande är verksamma. I kvinno-föreningen "Idun Guild", med nära kontakt till Amerikasvenska Institutet i Minneapolis, nämns två synnerligen aktiva medlemmar, 88-åriga Gunhild Andersson från Avesta och 93-åriga Jenny Johnson från Gräsmark. När kungen och drottningen 1988 var i Amerika ville de hälsa på hos en helt vanlig familj och det blev Gunhild och maken Hilding som fick ta emot dem.

Jenny Johnson har komponerat och sytt de folkdräktsinspirerade dräkterna till Idun Guilds medlemmar. Som 90-åring sydde hon sin sondotters brudklänning. "Det var ett hedersuppdrag och det finaste jag sytt", berättar hon. Då kan hon jämföra med att hon varit med och sytt brudutstyrseln åt den blivande drottning Ingrid av Danmark. Jenny vistades i Sverige ett par år runt 1935.

Ett cafebesök och ett förstrött bläddrande i en lokal telefonkatalog kom att så småningom ge svaret på varthän Margarethas mormors moster, Böss Greta Svensdotter tagit vägen. Ingen hade hört från henne sedan hon emigrerade från Järna år 1900.

I telefonkatalogen fanns sida upp och sida ner med svenska namn. Men man hade inte, som brukligt är i Amerika en initial mellan förnamnet och efternamnet. I stället hade många en initial före förnamnet som kanske skulle kunna vara begynnelsebokstaven till ett gårdsnamn. Efter att ha skrivit till några av adresserna i telefonkatalogen för att få veta om det var dalfolk som bodde där, så fick Margaretha svar från Flo Stina Larsson, född 1889 i Amerika. Visst var det dalfolk som bodde i Alma Center.

Så småningom ställdes också frågan om Flo Stina hört talas om Böss Greta Svensdotter. Visst hade hon det. Böss Greta hade varit gift med Flo Stinas farfar. Med Flo Stinas hjälp kunde Margaretha senare besöka Böss Gretas grav.

Gravstenarna kan ge svar på många frågor och Margaretha har sett fler gamla gravstenar i Amerika än hemma i Sverige.

Med avsikt har jag i denna recension nämnt värmlänningarna i boken, men det finns många intressanta skildringar av möten med emigranter och emigrantättlingar från Dalarna, Gästrikland och andra landskap. Från Gästrikland emigrerade Margaethas farbror Gustav Hedblom. Om honom handlar kapitlet "Slaktarpojken som blev industrimagnat i Detroit".

Gunnel Kvarnström, Karlstad

Sveriges

Släktforskarförbund: Släktforskarnas årsbok 1998.

Sveriges Släktforskarförbund, Karlstad
1998, inb. 342 sid, ill, källförteckningar,
ISBN 91-87676-21-4.

Årsboken innehåller ett antal uppsatser i skilda ämnen och skrivna av olika författare. Som vanligt utgör årsboken mängder av matnyttig läsning för släktforskaren.

Ge historien liv! Om släktforskning och källkritik av *Urban Sikeborg*.

En mycket tänkvärd uppsats som varje släktforskare borde läsa.

Författaren varnar för att bedöma anfäderna utifrån våra egna nutida värderingar. En fälla som kanske många nybörjare på släktforskningens område faller i. Historien är också full av myter och missuppfattningar; på 1500-talet visste nog varje svensk vem Gustav Eriksen var, men ingen hade hört talas om Gustaf Vasa, inte ens föremålet själv. Så har vi mängder av ord som förr hade en helt annan betydelse än vad de har idag, t ex syskonbarn.

Sikeborg fäster också uppmärksamheten på en källas syfte och nämner här särskilt adelsgenealogierna. Börden hade en avgörande betydelse för social ställning och avancemang i samhället, och

därför gällde det att förgylla sin härstamning.

De kluriga orden sannolikt, troligen och möjligen vilka används i antavlor definieras vilket känns angeläget. Slutligen behandlas källhänvisningar, något som de syndas mycket med. Speciellt är författaren kritisk mot antavlor som presenteras på internet, och då vanligtvis utan källhänvisningar.

Svenskt biografiskt lexikon av *Carl Henrik Carlsson*.

Författaren redogör för lexikonets historik, något som är viktigt att känna till för förståelsen av innehållet som växlar till sin karaktär mellan olika epoker. För att komma med i SBL skall man ha gjort en betydande insats i Sverige (eller Finland före 1809). Hur man skall definiera "betydelsefull" är naturligtvis inte det lättaste. Carlsson nämner ett antal mindre vanliga personer som kommit med i SBL, bl a Lim-Johan och Fet-Mats.

Förutom personartiklarna innehåller SBL även artiklar om kända släkter. Där finner man genealogiska utredningar och minibiografier över enskilda medlemmar. Ett stort arbete läggs ned på släktens ursprung, vilket naturligtvis är av stort intresse för oss släktforskare.

En omfattande kontroll på SBL leder ofta till att felaktigheter i äldre litteratur har kunnat korrigeras. Käll- och litteraturförteckningen som avslutar varje artikel kan ge uppslag till fortsatt forskning. Slutligen nämner författaren den nyproducerade CD-skivan som ger möjlighet till fritextsökning.

Slakten Sasse av *Pontus Möller*.

Portalfiguren i denna släkt är skepps-hövitsmannen Staffan Sasse, bördig från Lübeck. Han deltog i Gustav Vasas frihetskrig och blev därför belönad med adelskap och förläningar. En tid kom han i onåd hos kungen och hölls i fängsligt förvar, men blev åter tagen till nåder och satt som ledare för Dannemora gruvor.

Författaren reder ut ett antal felaktigheter i tidigare litteratur och nämner även några andra släkter med namnet Sasse. En faktpäckad uppsats med många fotnoter.

Boktips forts.

En kontroversiell präst. Olof Montén (1673-1737) i Söderhamn av Lars Nylander.

Montén var född i Rengsjö socken väster om Söderhamn. Författaren redogör för hans prästkarriär som ledde fram till kyrkoherdebefattningen i staden.

Han hade vad man numera brukar säga "en kort stubin". I samband med ett gästbud överföll han sin komminister i vad som får betecknas som ett regelrätt fyllebråk med tumult och svordomar. Nylander redogör i detalj för denna incident som slutade med förhör i domkapitlet.

När ryssarna brände Söderhamn år 1721 gjorde Montén en självuppoftande insats för att rädda stadsborna och deras tillhörigheter - något som senare skulle räknas honom tillgodo då hans lämplighet ifrågasattes. Domkapitlet fick nämligen anledning att diskutera hans båda äktenskap som var mycket stökiga med svordomar och slagsmål.

Nylander avslutar uppsatsen med en biografi över Monténs barn av vilka Erik Montén blev kyrkoherde i Söderala.

Vad kan man skriva om folk - Debatt i Nättidningen Rötter.

Frågan är angelägen, men varför skall man behöva läsa igenom en massa internetpladder för att mitt i allt detta hitta en och annan klok synpunkt? Det hade varit bättre om redaktören i stället presenterat en sammanfattning.

Om Maria Watz och hennes bakgrund av Olle Elm

Författaren visar hur han kunnat säkerställa en ny anmoder - Maria Watz till ätten Brunhielm. Först redogör han för diverse felaktiga uppgifter i äldre litteratur för att sedan ställa upp en hypotes grundad på olika indicier. Slutligen finner han en domboksuppgift som visar att hypotesen var riktig - just en sådan där aha-upplevelse som gör släktforskningen så fascinerande. Resten av uppsatsen ägnas åt anmoderns härstamning från släkterna Watz och von Stoissloff. Uppsatsen hade varit betydligt mer lästlöst om författaren också presenterat en släktavla.

Carl XVI Gustafs härstamning från kungliga huset Vasa av Magnus Olsson
Författaren har i sex släktavlor samlat nittioen härledningar från Gustav I (han som sentida svenskar envisas med att kalla Gustav Vasa) till Carl XVI Gustaf. Enligt den vidhängande texten är också vår kung ättling till diverse ryktbara tyska fursteätter som slingrar sig långt tillbaka till 800- och 900-talen.

Palmskiöldska samlingen. En ofta förbisedd guldgruva av Olof Cronberg.
Denna samling i universitetsbiblioteket i Uppsala skapades av riksarkivarien Elias Palmskiöld (1608-1687) som skrev av historiska handlingar och samlade in uppgifter, inte minst på det genealogiska området. Samlingens genealogiska del består av 600-700 sidor.

För att åskådliggöra frågan om man kan lita på uppgifterna i samlingen, visar författaren hur man kan granska utredningarna. Han har då valt ut tre exempel: Foot, Rudbeck och Acrelius. I det första och tredje fallet visar sig Palmskiölds uppgifter stämma väl vid en jämförelse med andra källor. Vad ätten Rudbeck beträffar, har Palmskiöld skrivit av en äldre handling där släkten sägs härstamma från en adlig jorddrott i Holstein. En dansk forskare har emellertid påvisat att de äldsta leden i denna utredning är falska.

Uppsatsen avslutas med några tumregler för källkritik.

Om släktforskning i medeltida källor av Jan Liedgren (†)

På sex sidor sammanfattar författaren de olika bitarna i detta ämne och hänvisar till litteratur där den intresserade kan gå vidare.

Den som ger sig i kast med medeltida källor (brev av olika slag som t ex arvskiften, köpebrev mm) bör ha vissa kunskaper i latin, fornsvenska och medeltidstyska. Man skall då veta att medeltidslatinet inte är detsamma som det klassiska latinet. På samma sätt förhåller det sig med medeltidssvenskan och vårt nutida språk. Ordet broder kunde t ex även betyda sväger. Till de språkliga problemen

som forskaren måste övervinna kommer sedan en uppsjö av förkortningar.

Liedgren redogör vidare för var källorna finns, Svenskt Diplomatarium, sigill och vapenbilder. Såvitt jag kan bedöma är uppsatsen en utmärkt första introduktion för den som vill börja med släktforskning i medeltida källor.

Gamla brev - ska vi slänga skräpet? av Inger Rudberg

Den här uppsatsen handlar om prostens Lars P Wählin (1772-1834) i Norrvinge och hans brev till hustrun Louise. Inger Rudberg presenterar utdrag ur breven som på ett utmärkt sätt belyser livet i en skånsk prästfamilj i slutet av 1700- och början av 1800-talet.

I slutet av år 1804 deltog Wählin i en deputation som skulle möta Gustaf IV Adolf i Ystad när denne anlände från Stralsund. Rudberg antar att kungen varit över i Stralsund för att inspektera befästningarna där - ett ganska vårdslöst uttalande från en fil mag i historia. Det var ju så att kungafamiljen återvände från en ett och ett halvt år lång vistelse hos drottningens föräldrar i Baden!

Smedsläktsnamn genom tiderna av Ulf Berggren.

Smeder har haft släktnamn betydligt tidigare än många andra grupper. Att det är brukssmeder och inte bysmeder som avses, säger inte författaren, men det får man väl anta. Berggren går igenom olika typer av namn som bildats efter orter, landskap, egenskaper, djur, växter och terräng.

Sedan man läst Berggrens redogörelse, är det svårt att se att smednamnen skulle skilja sig nämnvärt från andra yrkesgruppers släktnamn. Såvitt jag kan se bildade hantverkare, salpetersjudare, glasblåsare, bränneridrängar m fl sina släktnamn efter samma mönster som brukssmederna.

Rotfast i Uppland. Om Anders Walls härstamning av Irma Ridbäck.

Författaren redovisar ingen fullständig antavla för den kände finansmannen utan plockar ut några enstaka gestalter, alla fast rotade i slättlandet mellan Uppsala

Ur andra medlemsblad

och Enköping. Var och en som forskat på Mälardalens strävsamma arrendebönder, statare och småfolk ler nog igenkännande vid läsandet av Ridbäcks uppsats. Det är dessutom en lärorik läsning eftersom författaren väver samman uppgifter från olika källor till en släktkrönika. Största utrymmet får riksdagsmannen Erich Larsson i Sör Starfors (1673-1760). En karta över den aktuella trakten skulle ha förhöjt uppsatsen värde ytterligare.

Okänd fader - men kanske känd av Bernhard Granholm.

Alla som studerat våra gamla domböcker vet att de s k lägersmålen är mycket vanliga. Författaren har undersökt ett tusental mål från cirka 170 härader för år 1796. Därvid har han funnit att i 35 procent av fallen har kvinnan angivit mannen som okänd. Ett antal olika mål från olika delar av landet citeras. Granholm menar att ordet okänd är en kod för tillämpningen av Gustav III:s barnamordsplakat, där kvinnans möjlighet till anonymitet uppmuntrade mannen att dra sig undan ansvar. Norrbottens och Värmlands län hade anmärkningsvärt låg andel okända fäder.

Ett liv i släktforskning.

Hans Gillingstam berättar om forskningen, fliten och familjen av Urban Sikeborg. Gillingstam är en av Sveriges största person- och släkthistoriker genom tiderna, skriver Sikeborg, och förmodligen har han rätt. Gillingstam är inte särskilt lättillgänglig och därför på sätt och vis okänd för många släktforskare. Men nu tecknar Sikeborg ett tämligen osminkat porträtt av människan bakom mer än 1700 artiklar, uppsatser och böcker "skrivna med ett lidelsefritt språk, nästan torftigt i sin formelartade stil, bedövande i sin akademiska oklanderlighet". Uppsatsen behandlar Gillingstams familj, uppväxt, akademiska karriär och vetenskapliga produktion.

Ängaätten av Hans Gillingstam

Äldste kände stamfader för denna släkt är sannolikt Lasse Ölfsson som var härads hövding i Allbo härad 1385. Gilling-

Utbytestidningar från ett hundratal andra släktforskarföreningar finns i pauserummet på Arkivcentrum Värmland. Fråga i receptionen, så visar man Dig. Där finns mycket att hämta för de som har anor på annat håll än Värmland och det har väl de flesta.

Värmlänningar

Bryggan 1998:4 (Samfundet Emigrantforsknings Främjande) Krönikespel med svensk-amerikanskt inslag av *Alf Brorson*: om emigranter från Torsby. Emigrantregistret i nya lokaler. Minnesmärket i Glava kyrka efter Titanics förlisning - det enda i Sverige av *Per Mårtensson*: Frans Carlsson omkom vid fartygets undergång. Efterlysning berörande Järmskog (Söpple).

Gränsposten nr 35 (Gränsbygdens Släktforskare i Dalsland, Bohuslän och Östfold) Tre syskon Geijers öden av *Rune Jensen*: brukspatron Henric Geijers tre döttrar.

Medlemsblad 1998:4 (Gellivarebygdens Forskarförening) Efterlysning avseende bokhållaren vid Kengis masugn Petter Pettersson f 1778 (1774) i Filipstad.

Runar 1998:2 (Östfold Historielag) Efterlysning avseende Carl Gustav Hellmann f 1852-04-08 från Värmland. **Släkt-Trädet 1998:4** (Nordvärmlands Släktforskarförening) Västra Tallhult i Östansjö hemman av *Olle Gustafsson*. Hugo Grundströms smedsläkt av *Gunilla Önnberg*. Efterlysningar berörande Fryksände (Bada, Fensbol, Røbjørkeby, Torsby, Vasserud, Vadje), Lekvattnet (Dalgostorp), Munkfors (Hult), Södra Finnskoga (Medskogen), Visnum och

stam redogör på några sidor för släkten och rättar en del fel i Lars-Olof Larssons doktorsavhandling *Det medeltida Värmland*.

Svedjefinnar i konflikt med järnbruk. Ur Österberglagens bergstingsrätts protokoll av *Ragnar Fornö*.

Författaren redogör inledningsvis för bergstingen och deras organisation, rekognitionsskogar, svedjebbruk och in-

Fortsättning på sid. 27

Östmark (Tväråna). Slaget vid Trangen av *C V Bromander*

Släkthistoriskt Forum 1998:5 (Sveriges Släktforskarförbund) Ett nytt landsarkiv är fött! - Arkivcentrum Värmland. Efterlysningar berörande Karlanda (Sörboheden), Kroppa (Storfors), Norra Råda (Forshult), Sillerud, Sunne (Enberg), Värmskog (Jonsfeldt) och Älgå (Grimstad, Otterstorpet, Stubberud)

Svenska Antavlor IV:8 (Sveriges Släktforskarförbund) Anor från norra Värmland av *Torgny Nafund*: trävaruhandlaren Halvar Larsson f 1855 i Norra Finnskoga (Båtstad) med anor från Alster, Dalby, Ekshärad, Filipstad, Fryksände, Färnebo, Grums, Karlstad, Köla, Lysvik, Norra Finnskoga, Nora Ny, Norra Råda, Ransäter, St Kil, Väse, Östra Fågelvik och Övre Ullerud.

Övrigt

Ale Släktforum 1998:4 (Ale Släktforskarförening) Bröllopsleder i gamla tider av *Kjell Delert*.

Anbudet 1998:3 (Eskilstuna-Strängnäs Släktforskarförening) Hur hittar man försvunna sjömän? av *Margareta Gustafsson*.

Borås Släktblad nr 37 (Borås Släktforskarförening) Jordeböcker och tionde av *Astrid Leinstedt* (referat av föredrag av Kjell Åberg)

Dis-Play 1998:4 (Dis-Öst) Salpetersjudare - en friställd yrkesgrupp av *Stig Petterson*. Hitta dina tyska anor av *Marianne Funayama* (referat av föredrag av Gustaf von Gertten).

Runar 1998:2 (Östfold Historielag) Velkommen til det idylliske danske Rigsarkivet i København av *Odd Marthinsen*. "Nytt fra Svenskeinnvandringen" av *Knut Hamre*.

Släkt-Eken 1998:4 (Blekinge Släktforskarförening) Mantalslängder av *Curt Johansson*.

Släkten 1998:4 (Södra Västerbottens Släktforskare) Då inföll bönedagarna av *Egon Bosved*

Släkthistoriskt Forum 1998:5 (Sveriges Släktforskarförbund) Intressanta arkivbestånd i Riksarkivets Arningefilial av *Tommy Eriksson*.

Föreningens utgivning av böcker och register

Föreningen säljer ett antal publikationer, både egna och medlemmars. Medlemmar som önskar annonsplats för egna publikationer, kontakta ordföranden. För angivet pris tillkommer pack och porto. Order som överstiger 500:- skickas per postförskott, övriga faktureras. Egna publikationer kan även köpas direkt hos föreningens sekreterare. Vi rekommenderar beställning via brev/fax till sekreteraren eller e-post till genealogi.wermland@swipnet.se. Vid slutförsäljning kan dröjsmål uppstå under trycktiden.

Register

Bogen (S)

Carl-Johan Ivarsson

Födde, vigde, döde 225,00
1850-1920

Ekshärad (S)

Mats Hellgren

Födde 1665-1722 250,00
Födde 1723-1799 140,00

Fryksände (S)

Knut Malmström

Födde 1707-1765 290,00

Kila (S)

Gunnar Jonsson

Födde, Vigde, Döde
1640-1699 60,00
Vigde 1689-1900 120,00
Födde, Vigde, Döde 90,00
1700-1749
Bouppteckningar 60,00
1744-1859

Norra Råda (S)

Mats Hellgren

Födde 1725-1769 140,00

Stavnäs (S)

Jan Thimberg

Födde 1687-1775 170,00
Födde 1776-1850 200,00
Födde 1851-1920 210,00
Vigde 1687-1920 320,00
Döde 1687-1825 320,00
Döde 1826-1920 320,00

Sunne (S)

Arne Linnarud

Födde, Vigde, Döde 140,00
1669-1721

Vitsand (S)

Kerstin Risberg

Födde, Vigde 250,00
1824-1860

Östmark (S)

Kerstin Risberg

Födde 1765-1820 240,00

Arbetsvandringar Värmland Härjedalen

under 1800-talet 100,00

Roger Alderstrand och ABF Härjedalen

Ortsregister

Värmland 50,00

Gunnar Jonsson

Dalsland 40,00

Gunnar Jonsson

Värmlands släktforskar- katalog

1996 60,00

På grund av arbetet med Sveriges Släktforskarförbunds riksstämma i Karlstad 18-19 september 1999 kommer utskick av publikationer ej att ske under tiden 1/6-19/9.

Hembygds litteratur

Maj Olsson m.fl.

Torp och ödegårdar i Ölserud

Format A4. Plasthäftad med skyddsomslag 70,00

Britta Johansson m.fl.

Torp i Botilsäter

Format A4. Plasthäftad med skyddsomslag 60,00

Eric Sundell

Kvarnarna vid Rottnafallen

Kvarnindustrins uppbyggnad från 1600-talet. Teknik, matning, kvarnbeskrivningar, personindex. 110 sidor i häfte med 4-färgsomslag 120,00

Axel Em. Löf

Ölme Härads Dombok 1629 - 1650

Nytryck från 1997. Huvuddelen av materialet utgörs av Ölme härads dombok. Dessutom finns ett par protokoll från Visnum och Färnebo härader, Varnums kyrkobok för tiden 1645-50, en mantalslängd för Ölme och Varnum 1642 mm. Häftad, 234 sid, person och sakregister. 240,00

Mats Hellgren

En kyrkoherdes vardag Ekshärad 1700-1758

Andreas och Bengt Piscator, kyrkoherdar, har fört anteckningar om allt som tilldragit sig i prästgården. År 1758 omfattar dag för dag notering. Häftat 186 sid. 150,00

Övrigt

Antavleblanketter A3, 5 st 15,00

Nytt från VSF 1984-1991

hel årgång 75,00

VärmlandsAnor 1992-

per nummer 30,00

hel årgång 100,00

Råd och tips vid registrering av

kyrkböcker 25,00

Vi har gått över till fakturering. Idag faktureras alla beställningar. Porto och paketering tillkommer.

Vid beställning över 500:- tillkommer postförskottsavgift 28:-.

Extern försäljning

Fryksdals härads dom- böcker

Östra Emeterviks Hembygdsförening har låtit trycka del III (1726-1740) av Sammandrag av Fryksdals härads domböcker av Gunnar Almqvist. Boken har 624 sidor och har fått samma utförande som föregående delar med ort-, sak- och personregister. Pris 200 kr plus porto 35 kr. Kan beställas från hembygdsföreningen.

Adress:

Gunvor Jansson

Bogerud

686 96 Östra Ämtervik

tel 0565-32056

Eller hos hembygdsföreningens sekreterare

Per Sundqvist

S Ås, Bråten

686 96 Östra Ämtervik

tel 0565-30104

E-post: sundqvist@xpress.se

Hembygdsföreningen har ännu kvar några exemplar av del I (1600-talet) och del II (1701-1725) till samma pris, 200 kr plus porto 35 kr per del.

Finnar i Östmark, Vitsand, Nyskoga, Södra och Norra Finnskoga

30 finnhemman, 5 torp, 80 finnsläkter.
Personregister 2200 personer. 330 sid.

Finnar i väst och Finnar i Gräsmark och Lekvattnet

Pris per styck

SEK 180,00 inkl porto

NOK 250,00 inkl porto

Införselavgift 40,00

**Beställs på post-
giro 96 33 69-4**

Jarl Ericson,

Nordmarksgatan 7

671 51 Arvika.

Tel 0570-19488

Vårens program

Årsmöte med föredrag

Lördag 27 mars kl 13.00

Arkivcentrum Värmland, Edbergsalen

Sedvanliga årsmötesförhandlingar, se sid 2

Jan-Olof Larsson, Karlskoga föreläser om Europas kungahus

Kaffe med släktforsarsamvaro

Sök släkten i Stockholm

Lördag 24 april kl 09.00 - 13.00

Arkivcentrum Värmland, Forskarsalen

Samarrangemang med StorStockholms Genealogiska Förening.

Värmlänningar med intresse i Stockholm samlas på Arkivcentrum i Karlstad och stockholmare med intresse i Värmland träffas på Stockholms stadsarkiv.

Vi hjälper varandra att leta reda på släktuppgifter i resp arkiv. Kontakten upprätthålls med hjälp av fax och internet. Redan nu kan Du som söker anor i Stockholm sända in Dina frågor till SSGF, Warfvinges väg 16, 4 tr, 112 51

Stockholm, eller per e-post till Anita Sundell, golfsport@idma.se

Rundtur i Värmskog

Lördag 29 maj

Samling vid Värmskogs kyrka med egna bilar kl 13.00

Förtäring till självkostnadspris vid Sparnäs kafé.

Bindande anmälan till Bernhard Granholm som även ordnar samåkning, tel 0555-611 53.

Rådgivning i forskarsalen

Under våren kommer forskarsalen på Arkivcentrum Värmlands att vara öppen lördagar 09.00-13.00.

En erfaren släktforskare från föreningen kommer då att finnas till hands för frågor och hjälp med problem.

Information om Släktforskardagarna i Karlstad 18-19 september

Vi kommer att ha ett eller flera informationsmöten för de som anmält sig som funktionärer.

Tid och plats kommer att meddelas senare.

Det går fortfarande bra att anmäla sig som funktionär!

Släktforskarnas årsbok...

Fortsättning från sid. 25

flyttning av finnar. Under 1500-talet och fram till början av 1600-talet var staten positivt inställd till svedjandet. Därefter sågs svedjandet som en konkurrent till brukens behov av ved och träkol. I den första skogsordningen från 1647 förbjöds svedjandet på kronoallmänningar. Fornö redogör för några rättsfall under perio-

den 1737-61 där Svartnäs bruk i Svärdsjö socken är kärke och ett antal skogsfinnar svarande. Uppsatsen ger läsaren en god inblick i den på sin tid rådande lagstiftningen kring svedjandet och hur den utnyttjades av bruken för att tvinga nybyggarna till framställning av träkol i stället för att svedja.

Lars-Gunnar Sander

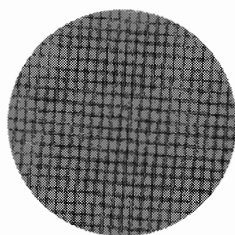
Begränsad eftersändning
Vid definitiv eftersändning retur med
den nya adressen till:
Värmlands Släktforskarförening
c/o Lars-Gunnar Sander
Norra Berghaget
653 40 FORSHAGA

B

Föreningsbrev

Nu är det grönt
att trycka på

KNAPPEN

Ramgatan 7 • Box 2149 • 650 02 KARLSTAD • Tel. 054-15 66 75

Värmlands mesta fullservicetryckeri!